

Europski parlament

Birin, Karmen

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:792996>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova Veleučilišta u Šibeniku](#)

**VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI UPRAVNI STUDIJ**

Karmen Birin

EUROPSKI PARLAMENT

Završni rad

Šibenik, 2015.

**VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI UPRAVNI STUDIJ**

EUROPSKI PARLAMENT

Završni rad

Kolegij: Pravo međunarodnih organizacija
Mentor: Ljubo Runjić
Studentica: Karmen Birin
Matični broj studenta: 139431251

Šibenik, rujan 2015.

EUROPSKI PARLAMENT
KARMEN BIRIN

Matije gupca 27,karmen_vd@hotmail.com

Sažetak rada:

Europski parlament jedna je od temeljnih institucija Europske unije. U tu skupinu još spadaju i Vijeće Europske unije, Europska komisija, Europsko vijeće i Europski sud pravde. Sve ove institucije funkcioniraju prema unaprijed određenom pravnom okviru. Začetak ideje o Europskom parlamentu kao predstavništvu građana ujedinjene Europe nalazi se 1951. godine. Nakon toga ova se institucija razvija. 1979. održani su prvi opći i neposredni izbori za izbor zastupnika, a Maastrickim, Amsterdamskim, te Lisabonskim ugovorom Parlamentu su proširene ovlasti tako da je ova institucija sada tijelo koje punopravno i u procesu suodlučivanja sudjeluje u procesu donošenja odluka. Osim za bolji život europskih građana, Parlament se bori također i protiv diskriminacije, nejednakosti, siromaštva, terorizma i za ljudska prava. U Republici Hrvatskoj, proces izbora članova zakonski je propisan. 2014. godine na izborima je najviše glasova dobila koalicija predvođena HDZ- om.

Ključne riječi: europski parlament, institucije eu, europska komisija, europsko vijeće, lisabonski ugovor

(62 stranica/ 5 slika/ 2 grafikona)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Europski parlament

Mentor: dr. sc. Ljubo Runjić, pred.

Rad je prihvaćen za obranu: 08.09.2015

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik
Department of Administration
Professional Undergraduate Studies of Administration

Final paper

EUROPEAN PARLIAMENT

KARMEN BIRIN

Matije gupca 27,karmen_vd@hotmail.com

Abstract:

European Parliament is one of the basic institutions of the European Union. Also, the parts of that group are the Council of the European Union, European Commission, European Council and the European Court of Justice. All these institutions work in ahead defined legal frame. The roots of the idea of the European Parliament can be seen in 1951. After that, this institution starts to develop. In 1979, there were first general and immediate elections to elect representatives and with the Treaties of Maastricht, Amsterdam and Lisbon, European Parliament get the expanded authorization so this institution now is the body that fully participates in the process of decision- making and co- deciding. Except for the better life of the European citizens, the Parliament fights also against the discrimination, inequality, poverty, terrorism and for the human rights. In the republic of Croatia, the process of election is assigned by law. In the 2014 elections the coalition with HDZ Party at the head got the biggest percentage of votes.

Keywords: european parliament, eu institutions, european commission, european council, treaty of Lisbon.

(62 pages/ 5 photos/ 2 graphs)

The paper is deposited in The Library of Polytechnic of Šibenik

Keywords: European parliament

Tutor: Ljubo Runjić, PhD

The paper is accepted for thesis defense: 08-09-2015.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE.....	2
1.1 Temeljne institucije Europske unije	2
1.1.1 Vijeće Europske unije	2
1.1.2 Europska komisija	3
1.1.3 Europski parlament	4
1.1.4 Europsko vijeće	5
1.1.5 Europski sud pravde	5
1.2 Pravni okvir funkcioniranja institucija Europske unije.....	6
2. EUROPSKI PARLAMENT	7
2.1 Povijesni razvoj Europskog parlamenta	7
2.2 Jačanje uloge Europskog parlamenta	13
2.3 Nadzorne ovlasti.....	16
2.4 Sastav i ustroj	16
2.5 Zakonodavne ovlasti Europskog parlamenta	18
2.6 Lisabonski ugovor	19
2.6.1 Temeljne odredbe Lisabonskog ugovora	21
2.7 Europski parlament danas	23
2.7.1 Nadležnosti i proces biranja zastupnika Europskog parlamenta.....	23
2.7.2 Zastupnička uloga Europskog parlamenta	25
2.7.3 Suodlučivanje u procesu donošenja odluka.....	25
2.7.4 Proračun i financije	28
2.7.5 Europski parlament u europskom i svjetskom gospodarskom kontekstu	30
2.7.7 Pitanja slobode, demokracije, tolerancije i zaštite	31
2.7.8 Borba protiv terorizma	33
2.7.9 Nadzorna uloga	33

2.7.10 Uloga Europskog parlamenta kod proširenja Europske unije.....	35
2.8 Europski parlament i sklapanje međunarodnih sporazuma.....	36
2.8.1 Borba protiv siromaštva u svijetu.....	37
2.8.2 Suradnja sa svjetskim čelnicima.....	37
2.9 Europski parlament i stanje ljudskih prava u svijetu.....	38
2.9.1 Politika azila i borba protiv trgovanja ljudima.....	39
2.10 Odvijanje rada Europskog parlamenta	39
2.10.1 Zasedanja klubova.....	40
2.10.2 Konferencija predsjednika odbora	41
2.10.3 Mjesta rada Europskog parlamenta	42
2.11 Donošenje Europskih zakona	43
2.12 Donošenje godišnjeg proračuna Europske unije	45
3. EUROPSKI PARLAMENT I HRVATSKA.....	46
3.1 Izbor članova u Europski parlament u Hrvatskoj.....	46
3.2 Izbori članova u Europski parlament 2014. godine u Republici Hrvatskoj	47
ZAKLJUČAK	50
LITERATURA.....	53
POPIS PRILOGA.....	54

UVOD

Europski parlament jedna je od temeljnih institucija Europske unije i njezino funkcioniranje bez Europskog parlamenta ne bi bilo moguće. Europski parlament po svojem je sastavu, a posebno kada se gleda njegovo djelovanje i uloga, prilično kompleksna institucija i stoga će joj se pozornost posvetiti u ovom radu. Dakle, predmet rada je Europski parlament kao institucija Europske unije. Svrha rada je obraditi sve raspoložive izvore koji govore o temeljnim karakteristikama ove problematike, a cilj je dobiti temeljiti uvid u ulogu i funkcioniranje Europskog parlamenta kako bi se lakše razumjeli mnogi procesi koji se događaju u kontekstu Europske unije, ali i kako bi se lakše razumjelo funkcioniranje Europske unije u cjelini.

Cijeli rad podijeljen je u tri glavna dijela. U prvom dijelu dati će se kratak osvrt na temeljne institucije Europske unije, dok će drugi, glavni i najopširniji dio pozornost posvetiti instituciji Europskog parlamenta, tj. njegovom razvoju, ulozi, ovlastima, međunarodnoj ulozi, te najvažnijim aktivnostima. Treći dio govorit će o povezanosti Europskog parlamenta i Hrvatske, tj. opisati će se kako se biraju članovi i ukratko izložiti rezultati izbora koji su se održali 2014. godine. Na kraju rada donijet će se zaključak.

1. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

1.1 Temeljne institucije Europske unije

Europa u prvom redu nije politički projekt, nego kontingentni proizvod svojih institucija. [6]
Samo pet tijela smatra se institucijama Unije, a to su Europska komisija, Vijeće Europske unije, Europski parlament, Europski sud i Europski revizijski sud. [4]

Europska unija može se također definirati i kao udruženje država članica koje su dio svojeg suvereniteta prenijele na europske institucije kako bi se mogle donositi odluke koje su od zajedničke važnosti. Proces donošenja temeljnih odluka obuhvaća tri temeljne institucije, a one se dijele na Vijeće Europske unije, Europsku komisiju i Europski parlament. Iako u Europskoj uniji djeluju još mnoga tijela, agencije ili odbori osobito važni za funkcioniranje Unije su Europsko vijeće i Europski parlament. Ove institucije su temeljne institucije Europske unije.

1.1.1 Vijeće Europske unije

Vijeće Europske unije (Slika 1.) poznato je još pod nazivom Vijeće ministara ili skraćeno, Vijeće. Ono predstavlja pojedinačne države članice i glavna je zakonodavna institucija Europske unije.

Slika 1. Logotip Vijeća Europske unije

Izvor: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/a/ae/Consilium.svg/581px-Consilium.svg.png>, 10. kolovoza 2015.

Tako svaki zakonodavni dokument treba biti usvojen na Vijeću Europske unije. Glavni zadatak ovog vijeća je usvajanje novih propisa koji se odnose na primjenu osnivačkih ugovora, ali i mjera koje se odnose na proračun europske unije, te na međunarodne sporazume, te na međunarodne sporazume u koje je Europska unija uključena. Vijeće Europske unije isto tako ima nadležnost nad koordinacijom ekonomske politike država članica Europske unije u kontekstu ekonomske i monetarne unije.

Svoju zakonodavnu ulogu Vijeće europske unije danas u brojnim područjima dijeli s Europskim parlamentom. To je nastalo kao rezultat procesa demokratske integracije u kojem je uloga Europskog parlamenta koji je predstavljao jedino demokratski izabrano tijelo, stalno jačala. Iako u brojnim područjima više ne odlučuje samostalno, u Uniji se bez Vijeća Europske unije ne može donijeti više ni jedna odluka koja je zakonodavne prirode. Članove Vijeća Europske unije čine po jedan predstavnik svake države članice, uglavnom ministar. Budući da je vijeće sastavljeno od ministara iz nacionalnih vlada država članica, u toj su instituciji na europskoj razini zastupljeni nacionalni interesi. [5] Sastav Vijeća Europske unije mijenja se ovisno o području o kojem se odlučuje.

Europski sastanak na vrhu je sastanak Europskog vijeća i na svakom početku ovakvog sastanka predsjednik Parlamenta navodi svoje strateške preporuke. Predsjednik Europskog vijeća i visoki predstavnik unije za vanjske poslove i dužnosti uvedene Ugovorom iz Lisabona redovito obavještavaju zastupnike o svojem djelovanju. Također, predsjedništvo vijeća Europske unije kojim naizmjenice predsjedaju nacionalni ministri redovito se sastaje s predsjednicima klubova zastupnika Europskog parlamenta, te na plenarnim sjednicama izlaže svoj program, obavještava o svojim rezultatima i raspravlja sa zastupnicima. [7] Ovo vijeće često sudjeluje i na sjednicama parlamentarnih odbora.

1.1.2 Europska komisija

Europska komisija (Slika 2.) je političko tijelo Europske unije koje predstavlja interese cijele Europske unije. [5] Ovo tijelo ima tri glavne zadaće koje se sastoje od predlaganja zakona i propisa Parlamentu i Vijeću Europske unije, provođenja politike Europske unije, te u suradnji s Europskim sudom, provođenje Europskih zakona.

Slika 2. Jacques Delors- jedan od najpoznatijih predsjednika Europske komisije

Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e4/Bundesarchiv_B_145_Bild-F078267-0023%2C_Bonn%2C_Ministerpr%C3%A4sidenten_mit_EU-Kommissar_Delors-CROPPED.jpg, 10. kolovoza 2015.

1.1.3 Europski parlament

Europski parlament predstavničko je tijelo stanovnika Europske unije i temeljna mu je zadaća dijeliti zakonodavne ovlasti s Komisijom i Vijećem Europske unije, te nadgledati sve institucije Europske unije, a posebno Komisiju. Konkretno ovlasti Europskog parlamenta su razmatranje prijedloga Europske komisije, sudjelovanje u donošenju propisa, imenovanje i razrješavanje članova Europske komisije, pravo upita koji se odnose na rad Europske komisije i vijeća Europske unije, podjela ovlasti kada je riječ o donošenju godišnjeg proračuna i nadzoru njegove provedbe i sl. Zastupnici za Parlament biraju se izravnim glasanjem u državama članicama još od 1979. godine.

Osnivački ugovori državama članicama Europske unije dodijelili su određeni broj mjesta u Parlamentu. Ovakav broj odraz je veličine stanovništva država članica, a nacionalne kvote svake nove članice određuju se pristupnim pregovorima. Danas Parlament ima 732 zastupnika, a sjedište mu se nalazi u Strasbourgu. [5] Iako se neka zasjedanja i sastanci parlamentarnih odbora održavaju i u Bruxellesu, dio je administrativnih službi smješten u Luxembourg. Novim ustavnim ugovorom predviđeno je da svaka ustavna država, bez obzira na to koliko malena bila, ima pravo na najmanje šest zastupnika u Parlamentu. Kako je Europski parlament tema ovog rada, više o ovoj instituciji biti će riječi u nastavku.

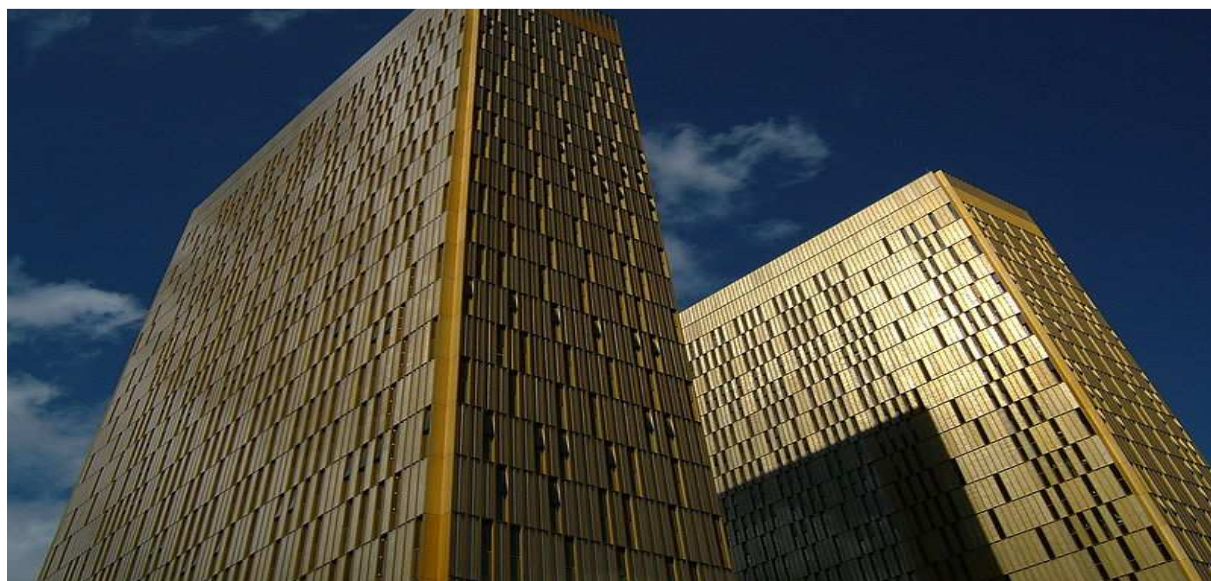
1.1.4 Europsko vijeće

Europsko vijeće tijelo je koje se sastoji od čelnika država ili vlada država članica europske unije i predsjednika Europske komisije. Ovo tijelo donosi glavne smjernice europske politike koje se odnose na proširenje ili proračun ili ključne reforme pojedinih aspekata politike Europske unije. bez obzira na to što Europsko vijeće nema formalnu ulogu u zakonodavnom procesu jer se sastoji od čelnika država članica, ono je najutjecajnije tijelo u procesu odlučivanja u Uniji.

1.1.5 Europski sud pravde

Europski sud pravde (Slika 3.) tijelo je koje je jedini ovlaštenu tumač osnivačkih ugovora. zadaća ove institucije rješavanje je sporova između država članica, između Europske unije i država članica, između institucija i Europske unije, te između pojedinaca i Europske unije. [5]

Slika 3. Zgrada Europskog suda pravde u Luxembourgu

Izvor:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/31/Quartier_Européen_Nord%2C_Kirchberg_\(2846812066\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/31/Quartier_Européen_Nord%2C_Kirchberg_(2846812066).jpg), 10. kolovoza 2015.

Europski sud pravde omogućuje istovjetno tumačenje Zakona Europske unije na cijelom njegovom području kroz tijesnu suradnju s nacionalnim sudovima. Sjedište Europskog suda

pravde nalazi se u Luxembourg i institucija se sastoji od po jednog suca kojega je izabrala vlada svake države članice, a mandat mu je šest godina.

1.2 Pravni okvir funkcioniranja institucija Europske unije

Bez obzira na brojne promjene koje su sukcesivno omogućavali temeljni dokumenti europske unije, funkcije institucija uglavnom su definirane pojmovima Ugovora o Europskoj zajednici. Vijeće i komisija proširivali su svoje nadležnosti na način da su uzimali u obzir pretpostavku nadležnosti s obzirom na područja vanjske i sigurnosne politike, pravosuđa i unutarnjih poslova. [1]

Članak 7. Ugovora o Europskoj zajednici postavio je temelje institucionalnog okvira Zajednice, a to znači da su za izvršavanje zadaća koje su povjerene Zajednici zadužene institucije Europskog parlamenta, Vijeća, Komisije, Suda, te Revizijskog suda. Svaka institucija također djeluje u granicama ovlasti koje su joj dodijeljene navedenim ugovorom. Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i Socijalni odbor, te Odbor regija. Svi ti odbori imaju savjetodavnu ulogu.

2. EUROPSKI PARLAMENT

2.1 Povijesni razvoj Europskog parlamenta

Institucija Europskog parlamenta (Slika 4.) dokazuje da je Europska unija demokratska politička pojava, a jačanje uloge Europskog parlamenta u institucionalnoj strukturi Europske unije pokazuje da politički akteri nastoje razriješiti kritike demokratskog deficita i unatoč tome, te kritike ne jenjavaju. Iz tog razloga je najprije najbitnije proučiti razvitak Europskog parlamenta kako bi se vidjelo načini jačanja, te institucije koje su usmjerene na veće uključivanje predstavničke institucije građana u procesu odlučivanja. Isto tako, potrebno je i analizirati ovlasti koje su proizišle iz povijesne evolucije Europskog parlamenta od savjetodavne institucije do ravnopravnog zakonodavca.

Slika 4. Zasjedanje Europskog parlamenta u Strasbourgu

Izvor:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2c/European_Parliament_Strasbourg_Hemicycle_-_Diliff.jpg/800px-European_Parliament_strasbourg_Hemicycle_-_Diliff.jpg, 10. kolovoza 2015.

Također treba proučiti i institucionalnu strukturu europskog parlamenta kako bi se vidjelo kako bi se vidjelo na koji se način ta institucija razvila, te kako bi se maksimalno iskoristila dana joj ovlast i kako bi se utjecalo na proširenje u budućim reformama temeljnih ugovora. [2] Osim toga, pozornost treba posvetiti i pitanju izravnih izbora za članove Europskog parlamenta koj isu možda najvažnija inovacija u razvitku te institucije i jedinstveni primjer izravnog utjecaja građana na sastav jedne nadnacionalne institucije. Prema propisima, uloga Europskog parlamenta je, da zajedno s Vijećem izvršavanje svih zakonodavnih i proračunskih funkcija. Europski parlament tako izvršava funkcije političkog nadzora i savjetovanja kako je utvrđeno u Ugovorima i on bira predsjednika Komisije.

Europski parlament sastoji se od predstavnika građana Unije i njihov broj ne smije biti veći od 750 ako se ne računa predsjednika. Zastupljenost građana je degresivno proporcionalna, a minimalni prag je šest članova iz svake države članice. Nijedna država članica nema pravo na više od 96 mjesta. Europsko vijeće tako na inicijativu Europskog parlamenta i uz njegovu suglasnost jednoglasno usvaja odluku kojom se utvrđuje sastav Europskog parlamenta i to poštujući sva zakonodavna načela. Također, članovi Europskog parlamenta se tajnim i neposrednim glasovanjem biraju na mandat od pet godina. Iz redova svojih članova Europski parlament bira svojeg predsjednika i predsjedništvo.

Ideja europskog ujedinjenja mnogo je starija od pregovora od formiranju Europske zajednice za ugljen i čelik, pa i od pregovora koji su doveli do njezine uspostave. [2] Korijeni europskog ujedinjenja pojavljuju se još u osamnaestom i devetnaestom stoljeću, a jedan od zagovaratelja te ideje bio je i francuski književnik Victor Hugo. Victor Hugo je predlagao stvaranje zajedničkog predstavničkog tijela naroda. Nakon toga, takve se ideje razvijaju u dvadesetom stoljeću u međuratnom razdoblju i kulminirat će nakon Drugog svjetskog rata.

Način formiranja, izgled i ovlasti europskog predstavničkog tijela odredio je Pariški ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik iz 1951. [2] Zajednička se skupština trebala sastojati od predstavnika naroda država članica koje će u nadnacionalno predstavničko tijelo birati nacionalni parlamenti. Određeno je također da će to biti tako sve dok zajednička skupština sama ne donese prijedlog o izboru svojih članova na izravnim izborima u proceduri koja treba biti jednaka u svim državama članicama.

Uz to pravo, koje je bilo ograničeno pregovorima vijeća što je predstavljalo veliku prepreku izravnom odlučivanju o uvjetima vlastita funkcioniranja, daljnje su ovlasti zajedničke

skupštine bile iznimno slabe i strogo propisane, a odnosile su se uglavnom na pravo deliberacije i nadzora. [2]

Simbolička vrijednost zajedničke skupštine je bila u činjenici da je ona trebala unijeti demokratski element u proces donošenja zajedničkih odluka, pa njezine daljnje ovlasti nisu ni bile toliko važne sve dok je daljnji razlog njezine uspostave ispunjen. to nije moglo biti sasvim održivo sve dok je građani, kao izvorni nositelji suverene volje iz koje proizlazi ideja demokratskog legitimiteta, nisu izravno birali. Ipak, u početnom se razdoblju formiranja zajedničkih tijela vlasti nije smatralo da nositelj legitimiteta i zakonodavnog djelovanja treba biti Parlament. Preteče Vijeća su preuzele ulogu zakonodavca, a ti su ministri dobivali posredni legitimitet iz podrške vlastitih nacionalnih parlamenata. [2]

Daljnji izvor legitimiteta bio je u ekspertizi zajedničke birokracije, tj. tehno-kratske elite koja je brinula o zajedničkom interesu svih zainteresiranih strana, a do njega je dolazila u isprepletenoj mreži suradnje različitih nacionalnih, nadnacionalnih i interesnih. Ovdje je jasno da se primarna uloga Parlamenta nije mogla dalje razvijati iako je pariški ugovor dao ovlast zajedničkoj skupštini da pokrene proceduru za donošenje propisa o provođenju izravnih i općih izbora. Takva ovlast Parlamentu je omogućila samostalno donošenje vlastitog poslovnika, tj. pravila i procedura djelovanja, te je dala poticaj početnom razvoju djelovanja zajedničke skupštine. Trenutak u kojem su se dvije vodeće institucije, Visoka vlast i Vijeće počele sukobljavati oko budućeg smjera integrativnog procesa, europarlamentarci su vidjeli to kao priliku za ojačavanje svoje uloge. Tako se upravo u razdobljima značajnih blokada funkcioniranja u drugim dvjema institucijama, tj. Europskoj komisiji i Vijeću ogleдалa sva učinkovitost Europskog parlamenta. Ta je karakteristika bila značajna u prvim godinama njegova razvitka, a značajna je također i danas.

Sve do Jedinog europskog akta, tj. do Maastrichtskog ugovora, Europski je parlament imao marginalan utjecaj na razvoj Europskog integracijskog procesa. Trebalo je proći niz godina kako bi se uvjerali nacionalni politički akteri da ideja o legitimiranju prenošenjem ovlasti s neizabranih činovnika na izabrane zastupnike, tj. približavanje ideje ujedinjenja građanima država članica bude institucionalizirana u izravnim izborima. U tom su se pothvatu europarlamentarci susretali s nizom kritičara i to posebno s onima za koje je jačanje toga nadnacionalnog tijela ugrožavalo intergovernmentalistički karakter europskog integracijskog procesa kao i nacionalnu suverenost država članica, ali i onih koji su tvrdili da trima

zajednicama politička legitimacije nije dovoljna zato što se one temelje na dobrovoljnoj suradnji država koje su stvorile zajednička tijela za obavljanje strogo specijaliziranih poslova. Zbog takvih prepreka Europski je parlament nakon niza izvješća, deklaracija, pa čak i prijetnje prijavom Vijeća ministara Sudu Europske unije zbog kršenja temeljnih ugovora, tek 1979. odlučio održati prve izbore. [2]

Time je prvi put naglasak stavljen na značajniju demokratsku legitimaciju kada je riječ o Europskom ujedinjenju. Kao i mnogo puta do tada, odobrenje izravnih izbora bilo je posljedica donošenja drugih odluka koje su poremetile nadnacionalno-intergovernmentalističku institucionalnu strukturu. Tako se odluka o uspostavi Europskog vijeća kao stalnog tijela pokazala kao dodatan udarac nadnacionalnim pokušajima usmjeravanja integracijskog procesa, te je pojačavala optužbe za pogoršavanje demokratskog deficita s obzirom na manjak legitimiteta odluka koje donose posredno izabrani predstavnici u Vijeću ministara i u Europskoj komisiji.

Kako bi se opravdalo uvođenje novog tijela koje se pokazalo bitnim akterom u nadilaženju problema koji su europsku zajednicu mučili sedamdesetih godina prošlog stoljeća, predstavnici država članica odlučili su djelovati prema naptucima Rimskih i Pariških ugovora, te su odobrili izravne izbore za članove Europskog parlamenta čim su im europarlamentarci ponudili rješavanje izjednačavanja izbornih pravila. Također, zastupnici europskog parlamenta su u svojim poticajima za raspisivanje isticali da oni nisu nužno povezani sa povećanjem ovlasti Europskog parlamenta, te da jedno mora voditi drugome. Zastupnici su kao važnije pitanje doživljavali problem povećanja demokratičnosti integracijskog procesa i korištenja onih prava i ovlasti što su im ugovorima već bili dani. Neovisno o tim pokušajima uvjeravanja od strane Europskog parlamenta, predstavnici država članica ostali su sumnjičavi hoće li povećanje demokratske legitimnosti imati za posljedicu snažnije Europskog parlamenta u proces donošenja odluka.

Ta se sumnjičavost nastojala otkloniti razmišljanjem da bi svaki zahtjev za jačanjem uloge Europskog parlamenta, potaknut uvođenjem izravnih izbora, morao biti povezan sa jasno vidljivom demokratskom legitimnošću koja se ostvaruje putem prijenosa suverene volje građana na nadnacionalnu instituciju kroz mehanizam izbora. Ako bi se dogodio mali odaziv građana na izbore, zastupnici Europskog parlamenta su smatrali da europski parlament ne bi smio imati legitimnost kada je riječ o zahtijevanju jačanja svojih ovlasti, te da bi tako ključna

uloga Vijeća Europske unije bila očuvana. Danas se takvo razmišljanje čini i i više nego opravdano i to s obzirom na smanjenje izlaznosti birača na europske izbore. Treba naglasiti da prije i 1979. godine to se nije činilo pravim smjerom razmišljanja jer ne samo da su prvi izbori polučili veliki uspjeh i iznimno zanimanje javnosti, nego je i razmjerno veliki broj građana nacionalnih država članica prije izravnih izbora bio zainteresiran za sudjelovanje u izborima članova Europskog parlamenta. [2]

Također, postojale su dodatne bojazni oko izravnih izbora i one su se odnosile na ulogu europskih političkih stranaka, tj. stranačkih federacija na europskoj razini, točnije s pitanjem hoće li njihovo postojanje predstavljati slabljenje političkih stranaka zahtijevajući od zastupnika dvojnu lojalnost. [2] To se nije dogodilo zato što su i danas nacionalne političke stranke na nacionalnoj i na europskoj razini unutar specifičnih stranačkih federacija. Jedna od posljedica takvog odnosa spram političkih stranaka bila je nemogućnost stvaranja europskog stranačkog sustava u kojem bi postojale i transnacionalne europske stranke koje bi bile zainteresirane za promoviranje europske agende i bavljenje europskim pitanjima. Do toga ipak nije došlo, pa su se europski izbori pretvorili u test prihvatljivosti stranaka na vlasti u državama članicama, te prihvatljivosti njihova programa. Europska pitanja i problemi imali su malu ili nikakvu ulogu. S prednošću poznavanja današnjih uvjeta u kojima se izbori provode, kao i snage Europskog parlamenta u procesu donošenja odluka, može se istaknuti da su bojazni predstavnika država članica zbog uvođenja izravnog biranja članova Europskog parlamenta djelomično ostvarene, a djelomično su bile i promašene. Bez obzira na slobodu djelovanja i provođenja izravnih izbora, oni sami nisu mogli izmijeniti institucionalni položaj Europskog parlamenta bez promjene ugovora i odnosa među europskim institucijama. Ipak, ako se promatra način na koji su europarlamentarci prijašnjih i posredno izabраниh saziva stvarali prilike za jačanje uloge u međuinstitucionalnom procesu odlučivanja, moglo se očekivati da će se dinamika djelovanja Europskog parlamenta i zahtjeva za radikalnijim promjenama povezati s pojavom prvih, neposredno izabраниh zastupnika.

Dakle, novoizabrani europski zastupnici mogli su tvrditi da je njihova uloga važna jer su bili izabrani izravno od građana i oni su ti koji su se zalagali da utjecaj građana ojača. [2] Kroz korištenje ovlasti koje je samostalno donio, Europski parlament više nije vršio samo utjecaj na Europsku komisiju, nego je i izdavao zahtjeve za prihvaćanje svojih amandmana i tako utjecao na proces donošenja odluka. Također je imao i snažan utjecaj na rad Vijeća. Ako bi Europska komisija prihvatila amandmane Europskog parlamenta, oni bi postali sastavni dio

njezina prijedloga, pa bi tako vijeću bilo teško odrediti se negativno spram njih jer bi negativna ocjena parlamentarnih amandmana značila i rušenje cjelokupnog prijedloga Europske komisije za što je potrebna jednoglasnost. To je u većini slučajeva teško postići zato što će se uvijek pronaći makar i jedan predstavnik države članice kojem će nova regulativa biti prihvatljivija od održanja statusa quo. [2]

Tim postupkom europski parlament nastojao je ojačati svoj položaj spram Vijeća i to na način da je koristio pritisak na postojeću europsku instituciju, a to je Europska komisija. Također, izravnim izborima 1979. došlo je do promjene u odnosima između Europskog parlamenta i nacionalnih parlamenata država članica. Europski parlament tako više nije crpio posrednu legitimnost kroz izravne izbore, nego je dobio vlastiti izvor demokratske legitimnosti. Također, odluka o donošenju Jedinstvenog europskog akta pokazala se značajnom za nacionalne parlamente, ali u negativnom smislu jer uvođenje postupka kvalificiranog glasovanja je značilo da u svakom trenutku predstavnik neke države članice može biti nadglasovan. Isto tako, prijedlog kojem se on suprotstavlja može biti prihvaćen, te će ga administracija njegove države morati implementirati protiv volje nacionalnog parlamenta. Kako u tom slučaju puca poveznica koja povezuje nacionalni parlament i ministra koji svoju dužnost obnaša unutar Vijeća, vidi se da je sasvim logičan zahtjev za jačanjem pozicije Europskog parlamenta kako bi se na taj način održao demokratski legitimitet koji proizlazi iz izravnih izbora i kako bi suverenost, unatoč izmjeni europskih pravila, bila očuvana. Izravni izbori nemaju samo simboličku ulogu jačanja položaja jedne od najslabijih institucija Europske unije, nego i imaju neke konkretne utjecaje.

Među najočitijim takvim utjecajima je izbjegavanje dualnih mandata, a to je povezano s odnosom Europskog parlamenta i nacionalnih parlamenata država članica. Tu je riječ o praksi u kojoj je član nacionalnog parlamenta u isto vrijeme i član Europskog parlamenta i to ako ga je na tu dužnost izabrao nacionalni parlament. Potrebno je naglasiti i činjenicu da razmjerno malo zastupnika može podjednako dobro i kvalitetno služiti u objema institucijama i time je slabio položaj ne samo Europskog parlamenta, nego i nacionalnih parlamenata, pa su zastupnici imali manje vremena kada je bila riječ o kontroli rada vlastitih vlada. Ipak, jednako je važno naglasiti da je zastupnicima koji imaju dualni mandat mnogo lakše manipulirati, bilo posredno putem nacionalne vlade ili izravno putem nacionalnog parlamenta koji nastoji obraniti interese svoje države. Tako su mnogi zastupnici izravne izbore dočekali kao prijeko

potreban poticaj za slobodnije angažiranje na europskom planu, bez obzira na simboličke ovlasti.

2.2 Jačanje uloge Europskog parlamenta

Europski parlament ima posebnu ulogu i značaj. Ova institucija je tijelo predstavničke demokracije u Europskoj uniji. Ako se gleda iz perspektive povjesničara, to je bilo tako od 1979. godine. [3] Te su godine provedeni prvi neposredni izbori u državama članicama za Europski parlament. U početku je uloga Europskog parlamenta bila prilično sekundarna kada se radi o Vijeću ministara i Europskoj komisiji. Od 1970- ih Parlament je sve više počeo dobivati na značaju iako još i danas postoje ograničenja što se tiče jezika. Ova se institucija do 1979. godine sastavljala na delegatskom principu, tj. od određenog broja zastupnika koji su dolazili iz određenih država članica.

Ti su zastupnici bili izabrani svaki u nacionalni parlament i iz njega delegirani u Europski parlament. Tek od 1979. godine kada su provedeni prvi nacionalni izbori za Europski parlament dolazi do promjena, a nedostatak tako izabranih zastupnika bio je taj što se u državama članicama nije primjenjivao jedinstveni izborni postupak nego su se izbori provodili u svakoj od članica uglavnom po izbornom postupku koji je vrijedio i za izbor zastupnika u nacionalni parlament. Ovaj nedostatak kod izbora zastupnika u Europski parlament još u mnogo država članica nije promijenjen.

U prvo vrijeme, uloga Europskog parlamenta ni po čemu nije bila slična ulozi koju su imali nacionalni parlamenti, tj. političku i zakonodavnu. [3] Sve do sedamdesetih godina, uloga Europskog parlamenta, tj. kada je on počeo dobivati prve važnije ovlasti odlučivanja o proračunu Europske zajednice bila je uglavnom savjetodavnog i nadzornog karaktera. Povijest Europskog parlamenta važna je za njegovo razumijevanje zato što je to povijest stalne borbe tog tijela, unutar cijele zajednice koja se odnosi na stjecanje značajnije uloge i većih ovlasti. Ovaj se Parlament razvio iz zajedničke skupštine koja je osnovana u okviru Europske zajednice za ugljen i čelik koja je 1962. godine preimenovana u Parlament. Sedamdesetih godina prvi je puta ojačala uloga Europskog parlamenta.

Ova institucija je tada dobila određene ovlasti odlučivanja o proračunu Zajednice. Iz toga razdoblja dva su ugovora zajamčila Europskom parlamentu pravo da predloži promjene u

planiranim izdacima. U osamdesetima je došlo do daljnjeg proširenja proračunskih ovlasti. Ono se odnosilo na ustanovljenje višegodišnjeg proračuna koji je omogućavao Europskom parlamentu kontrolu trošenja europskih sredstava kao i novu ovlast da može spriječiti Europsku komisiju da poveća obvezne izdatke bez njegova odobrenja. U devedesetim godinama Europski parlament dobio je značajniju ulogu kada je bila riječ o imenovanju predsjednika i članova Europske komisije, te njihovom opozivu ili nadzoru funkcija.

S vremenom, unutar država članica Zajednice sve je više počeo rasti prigovor o nedostatku demokracije kada je riječ o funkcioniranju Europske zajednice. Tako se u osamdesetim i devedesetim godinama pokušalo takve prigovore ublažiti na način da se sve više značaja počelo davati nadležnosti Europskog parlamenta i to u prvom redu kada je riječ o zakonodavnom procesu. Jedinostveni europski akt donesen je 1987. godine kada je Vijeće ministara dobilo obvezu konzultirati Europski parlament kod donošenja važnih odluka o čemu je do tada Parlament samo davao svoje mišljenje, ali to mišljenje Vijeće nije moralo uvažiti. [3] Tako je Jedinostveni europski akt, za dio propisa koji su se odnosili na uspostavu jedinstvenog tržišta, uveo novi postupak za njihovo donošenje, a to je postupak suradnje što je značilo da Europski parlament ima pravo na tzv. drugo čitanje zakona, tj. mogao je predložiti amandmane na zakonske prijedloge Komisije koje je Vijeće moglo odbiti samo jednoglasno. Osim toga, Europski je Parlament mogao uložiti i veto na zakonske projekte Komisije. Takav veto Parlamenta mogao je biti skinut samo jednoglasnom odlukom vijeća. Isto tako se može reći da je postupak suradnje presudno promijenio ulogu Europskog parlamenta kada je riječ o donošenju propisa na razini zajednice, a on je imao i veliki utjecaj na ponašanje političkih skupina unutar parlamentarnih institucija.

Tako, prema postupku suradnje, Parlament je mogao promijeniti ili odbaciti tzv. zajedničko stajalište Vijeća samo ako je postojala apsolutna većina glasova u Parlamentu. To je bilo vrlo teško postići ako nije bilo suradnje i međusobnog dogovaranja pojedinih političkih skupina u Parlamentu. Tako su se od tog vremena počele i jasnije oblikovati pojedine političke skupine, te se započela razvijati kultura dijaloga između pripadnika različitih političkih uvjerenja kao i prve koalicije i dogovori o konsenzusu među zastupnicima. Uz postupak suradnje, Jedinostveni europski akt uveo je još i jedan postupak putem kojeg je Europski parlament mogao sudjelovati u donošenju nekih važnih odluka. To je bio postupak odobrenja kod kojeg je Parlament samo odobrio ili odbacio prijedlog odluke. Takav se postupak nikad nije široko primjenjivao, nego samo u određenim pitanjima poput onih koja su vezana uz europsku

središnju banku, osnivanje strukturnih fondova i kohezijskog fonda, u pitanjima proširenja, sklapanja ugovora o pristupu novih članica i drugim važnim pitanjima koja se odnose na međunarodne ugovore.

1992. sklapa se ugovor u Maastrichtu. [3] Taj ugovor uveo je zadnji novi postupak donošenja odluka u kojem su sudjelovali Vijeće i Europski parlament. Sam postupak suodlučivanja razlikuje se od postupka suradnje utoliko što je Parlament dobio pravo da, ako se ni nakon drugog čitanja propisa u Europskom parlamentu ne postigne suglasnost između Komisije kao predlagatelja, Vijeća i samog Parlamenta, osniva odbor za mirenje kako bi se našlo kompromisno i zadovoljavajuće rješenje za obje strane. Kompromis treba biti prihvaćen i u Vijeću i u Parlamentu. ako se kompromis ne postigne, Vijeće može kvalificiranom većinom usvojiti svoj prijedlog odluke. Ipak, ugovorom iz Amsterdama postupak suodlučivanja je modificiran tako da, ako se u odboru za mirenje ne postigne kompromis, Vijeće ne može jednostrano i kvalificiranom većinom usvojiti zajedničku poziciju kao odluku, nego se smatra da je prijedlog propao.

Tek u situaciji kada Parlament i Vijeće postanu zaista ravnopravni u suodlučivanju, proces se odvija u pravom smjeru. Općenito, od Rimskih ugovora pa sve do donošenja Ugovora o Europskoj uniji u najvećem broju slučajeva bio je korišten postupak konzultacije Europskog parlamenta. Isto tako, od donošenja Jedinственog europskog akta za veliki dio odluka o zajedničkom tržištu korišten je postupak suradnje. U nekim slučajevima, Ugovor o Europskoj uniji zamijenio je postupak suradnje kada je riječ o odlučivanju, ali je i mnoge slučajeve u kojima se ranije koristio postupak konzultacije zamijenio postupak suradnje. Na taj način Ugovorom iz Amsterdama znatno je proširena primjena postupka suodlučivanja na štetu ranijeg postupka suradnje, a nakon što je na snagu stupio Lisabonski ugovor, suodlučivanje vijeća i Parlamenta postalo je redoviti način na koji se donose propisi i proračun u Europskoj uniji, a svi se drugi propisi tek izuzetno i tek kada je riječ o suradnji koja je po ugovoru iz Nice ostala u još samo dva slučaja. sudjelovanje u donošenju propisa danas je postao jedan od temeljnih poslova Europskog parlamenta, a drugi važan posao je sudjelovanje u donošenju odluka. isto tako, treći važan posao je i taj što Parlament ima i važnu nadzornu ulogu. Parlament tako nadzire rad Vijeća europske unije i rad Komisije.

2.3 Nadzorne ovlasti

Prema Lisabonskom ugovoru, Parlament više samo ne odobrava, nego i bira Predsjednika i sastav čitave Komisije na početku njezinog mandata. Ugovor o Europskoj uniji potvrdio je još jednu nadzornu ovlast Parlamenta prema Komisiji koju je Europski parlament već godinama ranije prakticirao, a to su istražna povjerenstva koja predstavljaju posebni postupak koji započinje tako da to istraži jedna četvrtina zastupnika.

Nakon toga Europski će parlament osnovati privremeno povjerenstvo kako bi se istražile optužbe ili sumnje koje su se javile u odnosu na nezakonitosti u radu Komisije. Isto tako, u okviru Europskog parlamenta djeluje i pučki pravobranitelj kojemu se građani Europske unije mogu obraćati sa svojim pritužbama na rad tijela Europske unije. Pučki pravobranitelj dužan je istražiti svaku pritužbu i svom nalazu podnijeti izvješće podnositelju pritužbe i Parlamentu. Još jedna važna skupina ovlasti Parlamenta su i pojedini segmenti vanjske politike Europske unije.

U prvom redu ti se segmenti odnose na ulogu Parlamenta u postupku primanja u članstvo nove države i usvajanja ugovora o pristupu novih članica (odobrenje/ assent). [3] Parlamentu je odobrenje potrebno i za sklapanje mnogih međunarodnih ugovora poput onih ugovora kojima Europska unija osniva nove institucije ili ugovora koji imaju značajne financijske implikacije za Europsku uniju dok odobrenje Europskog parlamenta ne treba za sklapanje trgovinskih ugovora. isto tako, parlament se borio i da zadobije veću ulogu u provođenju Zajedničke vanjske i sigurnosne politike, no bez većeg uspjeha zato što se ipak radi o suradnji vlada i država članica na području vanjske i sigurnosne politike gdje Parlament može zasad imati samo konzultativnu ulogu.

2.4 Sastav i ustroj

Što se tiče sastava i ustroja, na početku je bilo 78 imenovanih zastupnika Europske zajednice za ugljen i čelik. 1952. godine u Europskom parlamentu bilo je 750 neposredno izabranih zastupnika s time da je Ugovor iz Amsterdama ograničio daljnji rast broja zastupnika na 700, Ugovor iz Nice na 736, a Lisabonski ugovor na 750 uz predsjednika. [3] Broj zastupnika rasporedio se prema kvotama koju svaka država članica dobije na osnovi zajedničkog

dogovora svih država članica Europske unije. što se tiče kvota, svaki njihov novi raspored temelji se na geografskom i demografskom ključu.

Zastupnici se biraju na neposrednim izborima u svakoj državi članici. Bez obzira na to što je predviđen jedinstveni izborni postupak za izbor zastupnika u svim državama članicama, taj postupak još uvijek nije usvojen. tako se izbori različito odvijaju u svim izbornim državama. mandat zastupnika od pet godina je obnovljiv, ali kroz to razdoblje oni u Europskom parlamentu rade kao profesionalni političari koji imaju puno radno vrijeme i koji nemaju obvezujući mandat tako da nisu ničim vezani kada je riječ o raspravama i glasovanju. Rad Europskog parlamenta odvija se na zajedničkim parlamentarnim sjednicama i u raznim odborima. Plenarnim sjednicama predsjedava predsjednik Europskog parlamenta koji zajedno sa 14 dopredsjednika čini Predsjedništvo Europskog parlamenta.

Zastupnici uglavnom djeluju i u okviru političkih skupina. Kako bi se osnovala politička skupina treba najmanje biti 25 zastupnika ili jedna četvrtina država članica unije. U parlamentarnom sazivu od 1999.- 2004. godine svoje predstavnike u Europskom parlamentu imalo je preko sto različitih nacionalnih stranaka i sličnih organizacija i to samo iz petnaest država članica. [3] Isto tako, treba spomenuti i zanimljivu činjenicu da u Europskom parlamentu sjedi i sve veći broj zastupnika koji su euroskeptici. Također, obično se zastupnici iz jedne nacionalne stranke udružuju sa zastupnicima iz druge nacionalne stranke koja ima sličan program, ideologiju ili svjetonazor. Prema odredbi čl. 191. ugovora o Europskoj zajednici, političke stranke dobile su na Europskoj razini ulogu integracijskog čimbenika i na taj su način uključene u institucionalnu strukturu Zajednice. Interesi različitih političkih grupacija u Europskom parlamentu igraju važnu ulogu kada je riječ o organizaciji rada Europskog parlamenta.

Konferencija predsjednika Europskog parlamenta sastoji se od predsjednika Europskog parlamenta, 14 potpredsjednika i predsjednika političkih grupa. Ovo tijelo također odlučuje o planu zasjedanja (tjedan zasjedanja, tjedan odbora i sl.), a isto tako i o predsjednicima parlamentarnih odbora. Rad parlamenta najprije se odvija u parlamentarnim odborima. njihov broj je promjenjiv i zasad takvih parlamenta ima 17. [3]

Svaki odbor bavi se, kako zakonodavnom, tako i nadzornom djelatnošću, tj. nadzire provedbu politike i zakona na svojem području. Kvaliteta rada odbora često ovisi i o snazi osobnosti

njegovog predsjednika ili koordinatora grupe kojeg imenuje najjača grupa stranaka ili nekog individualnog zastupnika ako je taj osobiti stručnjak za neko individualno područje, te ako dobije ulogu izvjestitelja u nekom predmetu. Rad u odboru također najviše daje priliku zastupnicima da utječu u svojem radu na politiku Europske unije. Lisabonski ugovor donio je neke promjene, a one se najprije odnose na činjenicu da prema Ustavu Europske unije, zadaće Europskog parlamenta su postale pojačane, tj. zakonodavna zadaća podrazumijeva snažnije sudjelovanje u donošenju propisa i proračuna, a politička podrazumijeva izbor Predsjednika Komisije i njezino odobravanje, te nadzorna znači kontrolu rada Komisije i Vijeća. Lisabonski ugovor izričito uvodi postupak suodlučivanja koji predstavlja redoviti zakonodavni postupak. Osim toga, Parlament zajedno s Vijećem ministara donosi ravnopravno zakone i odluke koje su vezane za proračun.

2.5 Zakonodavne ovlasti Europskog parlamenta

Kada je riječ o zakonodavnim ovlastima Europskog parlamenta, najprije treba naglasiti činjenicu da temeljni ugovori nisu davali značajnije ovlasti Europskom parlamentu u gotovo nijednom njegovom pitanju, a glavna njegova ovlast je bilo savjetovanje na određenim zajedničkim područjima djelovanja. Ipak, savjete zastupnika europskog parlamenta Vijeće ministara nije moralo uzeti u obzir kada je donosilo konačne akte. Polaganim koracima koji su išli u smjeru jačanja vlastitog položaja Europski je parlament u gotovo svim situacijama nastojao ukazati na nedovoljne ovlasti i povezati slabost vlastite intuicije s demokratskim deficitom, tj. sa nelegitimnošću pravila koje donose novoizabrani predstavnici.

Tako su Europski zastupnici koristili svaku sudsku presudu koja im je išla u korist i poticali su neformalnu suradnju s Europskom komisijom, vršili pritisak na Vijeće, lobirali u nacionalnim parlamentima i i su samostalno tumačili određena prava i ovlasti koja su implicitno proizlazila iz određenog članka postojećih ugovora. [2] Europski je parlament, pogotovo nakon uvođenja izravnih izbora njegovih članova gotovo beskompromisno koristio ovlasti koliko god one bile male. Tako je htio dati do znanja da mu, kao jedinom izravno izabranom europskom tijelu u protufederalnom okruženju, pripada značajnije mjesto od onog koje je imao.

U pogledu snage i ovlasti Europskog parlamenta danas je stanje drugačije zato što je Europski parlament dobio niz novih ovlasti tako da je mogućnost njegova djelovanja kao su zakonodavca nemjerljivo porasla. Kroz lisabonski ugovor to je pravo dodatno ojačano,

prošireno i pretvoreno u redovni zakonodavni postupak u kojem Europski parlament zauzima ravnopravno mjesto s Vijećem kada ono djeluje kao zakonodavac. Tako se pokazuje da se od Jedinstvenog europskog akta preko ugovora iz Maastrichta i Amsterdama do zaključno lisabonskog ugovora, Europski parlament razvio iz nevažno savjetodavnog tijela u potencijalno moćnu instituciju kada je riječ o zakonodavnom procesu, bez obzira na postojeće prepreke kada je riječ o jačanju njegova položaja poput zakonodavne inicijative i sl. Na taj način Europski je parlament postao život institucionalizirane verzije građanskog predstavništva unutar nadnacionalnih struktura koje su se izgradile suradnjom političkih elita, pa je u svojem djelovanju bliži interesima građana, nego interesima njihovih vlada.

2.6 Lisabonski ugovor

Struktura i organizacija Europskog parlamenta određena je temeljnim ugovorima. Na temelju njih, ova je institucija razvila kompleksnu i hijerarhiziranu unutarnju strukturu, vlastitu radnu dinamiku, te pravila djelovanja koja su često određivala kriterije za daljnje proširenje ovlasti ove institucije. Europski je parlament sastavljen od zastupnika koji u načelu pripadaju jednoj od političkih frakcija, te djeluju u više stalnih i privremenih odbora i mogu zauzimati neku poziciju u službenoj institucionalnoj hijerarhiji. u skladu s Lisabonskim ugovorom europski parlament može imati najviše 750 zastupnika, te predsjednika. S obzirom na to da konačnu odluku o broju i omjeru zastupnika iz pojedine države članice donosi Europsko vijeće, a ne Parlament, nije čudo da broj zastupnika nije razmjeran broju građana države članice, pa se tu postavlja pitanje težine mandata koja nije jednaka, pa tako ni glas svakog građanina nije jednak, nego ovisi o tome iz koje države dolazi.

U skladu s Lisabonskim ugovorom (Slika 5.), broj zastupnika iz svake države članice određuje se po načelu regresivne proporcionalnosti tako da se uzima u obzir činjenica da nijedna država ne može imati manje od šest niti više od 96 zastupnika. Također, mjesta u nacionalnom parlamentu dodjeljuju se sukladno nacionalnim kvotama, pa se na taj način točno utvrđuje iz koje države dolazi koliko članova i oni nakon izbora ne sjede u zajedničkim nacionalnim klubovima, kako bi branili svoje interese. Sukladno ideji o predstavništvu građana izabrani članovi Europskog parlamenta u svojem su djelovanju vođeni zaštitom interesa ne samo građana koji su ih izabrali, nego i svih europskih građana. [2]

Iz tog razloga, najvažnija odluka, barem ona kada je riječ o formiranju svijesti o Europskom parlamentu kao istinskoj političkoj instituciji koja predstavlja Europske građane, a nije pokriće za djelovanje nacionalnih vlada, ona koja je donesena na samom početku djelovanja tadašnje Parlamentarne skupštine da predstavnici ne budu raspodijeljeni u nacionalne delegacije, nego da sjede sukladno ideološkoj pripadnosti njihovih političkih stranaka. Na taj su način stvorene Europske stranačke frakcije koje djeluju u Europskom parlamentu. Nakon toga su iz njih izrasle i europske stranačke obitelji, tj. federacije političkih stranaka. One, iako i dalje razmjerno slabe, imaju sve veću ulogu u djelovanju različitih političkih stranaka kako na Europskoj, tako i na nacionalnoj razini.

Slika 5. Potpisivanje Lisabonskog ugovora 2007. godine

Izvor:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4746/Tratado_de_Lisboa_13_12_2007_\(04\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4746/Tratado_de_Lisboa_13_12_2007_(04).jpg), 10. kolovoza 2015.

Funkcionalna efikasnost tog transnacionalnog djelovanja je dvojaka. dva su razloga tome, a prvi je taj što ona omogućuje sudjelovanje Europskog parlamenta u međuinstitucionalnom procesu donošenja odluka, te mu povećava kredibilitet i utjecaj. Ideološka pripadnost političkih frakcija, te snaga nisu samo evidentne u broju članova, nego i u broju država iz

kojih ti članovi dolaze. Ovi su podaci važni ako se u obzir uzmu pravila europskog parlamenta koja ističu da frakcija mora najmanje brojati 25 zastupnika koji dolaze iz najmanje jedne četvrtine država članica. s obzirom na obujam posla, ograničeno vrijeme debatiranja, imenovanje u odbore i položaj u unutar institucionalnoj hijerarhiji, te članstvo u frakciji važna je odskočna daska za svakog parlamentarca koji se želi profilirati, te uspješno djelovati na europskoj razini. Tako se formira stranačko organiziranje koje oslikava diferencijaciju političkih stranaka koja je istaknuta u relevantnim politološkim istraživanjima. Također, stranačke frakcije dio su širih europskih stranačkih obitelji i sastavljene su od nacionalnih političkih stranaka koje predstavljaju stranku na terenu. Takva diferencijacija zastupnika postavlja zahtjev za višestrukom lojalnošću koja u europskom slučaju naginje lojalnosti vlastitoj nacionalnoj stranci i to u većoj mjeri nego europskoj stranačkoj obitelji.

2.6.1 Temeljne odredbe Lisabonskog ugovora

Temeljne odredbe Lisabonskog ugovora kažu da tim Ugovorom visoke ugovorne stranke osnivaju Europsku uniju, te da se na države članice prenose nadležnosti koje se odnose na postizanje zajedničkih ciljeva. [9] Lisabonski ugovor tako je označio novu fazu u procesu stvaranja sve tješnje unije europskih naroda. Odlučeno je da se odluke donose na što je moguće transparentniji način i bliže građaninu.

Osim na lisabonskom, Unija se također temelji i na Ugovoru o funkcioniranju Europske unije. oba ugovora imaju istu pravnu vrijednost. Unija pravno zamjenjuje i nasljeđuje Europsku zajednicu. Također, temelji unije su vrijednosti poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava, a to uključuje i prava pripadnika manjina. Ovakve vrijednosti zajedničke su državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost, te ravnopravnost žena i muškaraca. Neki od glavnih ciljeva Unije su promicanje mira, njezinih vrijednosti i blagostanje njezinih naroda. Isto tako, Unija svojim građanima pruža područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica, te se u tom području osigurava slobodno kretanje osoba i to uz odgovarajuće mjere koje su vezane uz kontrolu vanjskih granica, azil, imigracije, te sprječavanje i suzbijanje kriminala.

Osim toga, temeljne odredbe Lisabonskog ugovora kažu da Unija uspostavlja unutarnje tržište, te da radi na održivom razvoju Europe koji je utemeljen na uravnoteženom

gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, te visoko konkurentnom, socijalnom i tržišnom gospodarstvu čiji je cilj puna zaposlenost i društveni napredak, te visoka razina zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša. Unija također promiče i znanstveni i tehnološki napredak. Jedan od ciljeva Europske unije je također i suzbijanje društvenog isključivanja i diskriminacije, promicanje socijalne pravde i zaštite, ravnopravnost žena i muškaraca, promicanje međugeneracijske solidarnosti i zaštite prava djeteta. [9]

Unija isto tako promiče i ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, te solidarnost među državama članicama. Osim toga, Unija poštuje i svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost, te osigurava očuvanje kulturne baštine Europe. Karakter Unije je ekonomski i monetarni, a valuta je euro. Kada je riječ o odnosima sa svijetom, Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese i pridonosi zaštiti svojih građana. Ona pridonosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, promicanju solidarnosti i uzajamnog poštivanja među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava (posebice prava djeteta), te strogo poštivanju i razvoju međunarodnog prava što uključuje i poštivanje načela Povelje Ujedinjenih naroda. Svoje ciljeve Unija ostvaruje određenim sredstvima koja su joj omogućena Ugovorom. Osim navedenog, Opće odredbe Lisabonskog ugovora reguliraju i nacionalni identitet, te prava i obveze država članica.

Granice nadležnosti Unije uređene su načelom dodjeljivanja, te Unija priznaje sva prava, slobode i načela koji su sadržani u Povelji Europske unije o temeljnim pravima od 7. prosinca 2000. godine koja je prilagođena u Strasbourgu 12. prosinca 2007. godine i koja ima istu pravnu vrijednost kao i Ugovori. [9] Ako jedna trećina država članica, Europski parlament ili Komisija predlože, Vijeće može o to većinom od četiri petine svojih članova utvrditi postojanje očigledne opasnosti od ozbiljne povrede temeljnih vrijednosti od strane određene države članice, a prije takvog utvrđivanja, Vijeće je dužno saslušati državu članicu o kojoj je riječ i ono joj može uputiti preporuke u skladu s istim postupkom. [9]

Prema Lisabonskom ugovoru, Unija se također obvezuje razvijati poseban odnos sa susjednim zemljama koji je utemeljen na vrijednostima Unije i karakterizira ga bliskost i miroljubivost koja se temelji na suradnji, a krajnji cilj je stvaranje prostora za napredak i dobrosusjedske odnose. [9]

2.7 Europski parlament danas

Kako je već spomenuto, zastupnici u Europski parlament biraju se od 1979. godine. [7] Odluke Parlamenta utječu na svakodnevni život građana u cijeloj Europi i stoga, njegovi zastupnici imaju specifične ovlasti. Europski parlament može se definirati kao parlamentarna skupština koja se sastoji od zastupnika koji pripadaju različitim nacionalnostima. To je također jedina institucija Europske unije čiji su članovi izravno izabrani od strane njezinih građana. Zastupnici u Parlamentu zastupaju oko 500 milijuna građana koji žive na području 28 država članica same Europske unije. Zastupnici se u Europski parlament biraju svakih pet godina, a također treba spomenuti da su izbori 2009. bili jubilarni, tj. obilježila se tridesetogodišnjica biranja zastupnika u Europski parlament. Spomenuti izbori doveli su u Europski parlament 736 europskih zastupnika koji su bili ujedinjeni u klubove koji su osnovani na temelju političkog afiniteta, a ne nacionalnosti.

Od tada im se pridružilo i osamnaest zastupnika koji su bili predviđeni Lisabonskim ugovorom, a nakon što je Hrvatska pristupila Europskoj uniji u srpnju 2013, pridružili su im se i hrvatski zastupnici. Europski parlament ima službeno sjedište u Strasbourgu koji se nalazi na granici između Francuske i Njemačke. strasbourg je grad koji simbolizira pomirenje Europe nakon Drugog svjetskog rata. U skladu s odlukom država članica Europske unije, Parlament svake godine održava dvanaest plenarnih sjednica u Strasbourgu. Treba također naglasiti i da se zastupnici sastaju također u parlamentarnim odborima u Bruxellesu koji ima mogućnosti i za organiziranje dodatnih plenarnih sjednica. Rasprave se održavaju na svim službenim jezicima Europske unije, a to odražava zauzimanje Parlamenta za raznolikost i višekulturnu Europsku uniju koje će biti ujedinjena u različitosti.

2.7.1 Nadležnosti i proces biranja zastupnika Europskog parlamenta

Uloga Europskog parlamenta je važna jer od 1979. godine [7] uzastopni europski ugovori su proširili nadležnosti Parlamenta kada je riječ o izradi proračuna i zakona Europske unije. Isto tako, ojačala je i politička kontrola europskih zastupnika nad ostalim institucijama i tijelima Europske unije. Lisabonski ugovor stupio je na snagu 1. prosinca 2009. godine. S ovim ugovorom Europski je parlament proširio svoje ovlasti na sve rashode Europske unije.

Ovlasti su također proširene i na rashode zajedničke poljoprivredne politike o čemu je do tada glavnu riječ vodilo Vijeće koje je imalo ulogu predstavnika vlada država koje su bile punopravne članice Europske unije. Europski ugovori također su proširili i zakonodavnu ulogu Europskog parlamenta. Tako Europski parlament trenutačno ima ulogu jednakog stupnja važnosti kao i Vijeće kada je riječ o donošenju zakona u gotovo svim područjima nad kojima nadležnost ima Europska unija. Zastupnici su prije donosili zakone kojima su ciljevi bili olakšavanje kretanja osoba, roba, usluga ili kapitala unutar područja Europske unije, a isto tako, cilj je bio i zaštititi okoliš i potrošače. Sada je pristanak potrošača potreban također i kada je riječ o donošenju zakona na područjima kao što su poljoprivreda, ribarstvo i energetika, te turizam, nadzor vanjskih granica, policijska i pravosudna suradnja, te civilna zaštita.

Također, na temelju rezultata europskih izbora vlade predlažu kandidate koji će se natjecati za predsjednika Europske komisije kojega bira Parlament. To isto tijelo glasa o odobrenju cjelokupne Komisije što uključuje i visokog predstavnika Europske unije kada je riječ o vanjskim poslovima i o sigurnosnoj politici i taj predstavnik obnaša dužnost. europski zastupnici mogu predložiti i izglasavanje nepovjerenja Komisiji i tako mogu izazvati raspuštanje Komisije. Europski građani imaju mogućnosti Parlamentu uputiti predstavku kojom mogu podnijeti pritužbu ako se radi o povredi europskog prava.

Zastupnici biraju europskog ombudsmana koji je zadužen za razmatranje pritužbi koje se odnose na slučajeve nepravilnog postupanja administracije Institucija ili tijela Unije. Građani isto tako mogu zatražiti osnivanje istražnog odbora ako je riječ o kršenju europskog prava. Osim toga, različiti nacionalni, europski i međunarodni akti sadrže, socijalna, građanska, politička i ekonomska prava koja se također nalaze u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Od trenutka kada je Lisabonski ugovor stupio na snagu, ona je obvezujuća, a zastupnici se na nju pozivaju kada je riječ o kršenju ljudskih prava unutar područja Europske unije. Parlament isto tako primjenjuje svoj utjecaj i na vanjsku politiku Europske unije. Tako svi međunarodni sporazumi i sva proširenja područja Europske unije trebaju biti odobreni od strane zastupnika Europskog parlamenta. Kada je riječ o provođenju trgovinske politike, razvojem suradnje i humanitarne pomoći, o takvim pitanjima zajednički odlučuju Parlament i Vijeće, ali i osim toga, zastupnici redovito održavaju rasprave o ljudskim pravima i šalju promatrače po cijelom svijetu. Na taj način oni provjeravaju je li se izbori provode pravedno i slobodno.

2.7.2 Zastupnička uloga Europskog parlamenta

Europski parlament zastupa sve, ali posebnu pažnju obraća na skupine kao što su mladi, studenti, zaposleni ili umirovljenici kojih se također tiču i europski zakoni. ti se zakoni odnose na različite aspekte svakodnevnog života koji su njihov rezultat. To su, primjerice, zdravije namirnice na tanjuru, sloboda kretanja radnika, zaštita okoliša i sl. Europski zakoni za cilj imaju olakšati život građanima Europske unije, te ostvariti promociju jednakih mogućnosti, prava i obaveza. Europski parlament, poput svih ostalih institucija vlasti, raspravlja o zakonima i te iste zakone donosi. U početku, europski su zastupnici imali pravo na izražavanje svojeg mišljenja o zakonodavnim prijedlozima Europske komisije, a Vijeće je imalo zadnju riječ kada se radilo o usvojenim zakonima. tijekom godina i kako su se ugovori mijenjali, i takvo se stanje promijenilo.

2.7.3 Suodlučivanje u procesu donošenja odluka

Uloga i ovlast europskog parlamenta postupno se proširivala, sve dok on nije postao nezaobilazni sudionik u određivanju zakona Unije. Kako bi neka europska uredba ili direktiva stupila na snagu, u današnjoj situaciji u većini slučajeva i Parlament i Vijeće moraju odobriti njezin sadržaj i taj se postupak može definirati kao suodlučivanje.

Tako prije primjene europskog zakona u svim državama članicama Europske unije, predsjednik europskog vijeća i predsjednik Parlamenta moraju potpisati taj zakon. [7] U ovom kontekstu zanimljivo je spomenuti primjer mobilnih telefona u inozemstvu, tj. niži iznos njihovih računa. 2007. godine stupila je na snagu Europska uredba kojom je određena gornja granica dodatnih troškova za dolazne ili odlazne pozive u drugoj državi članici Europske unije.

Cilj takve uredbe bio je postupno sniziti te troškove. zastupnici su postigli da od srpnja 2011. godine cijene roaminga koje naplaćuju operateri ne prelaze 0,35 eura za odlazne i 0,11 za dolazne pozive što ne uključuje porez na dodanu vrijednost ili PDV. Isto tako, od srpnja 2009. cijena SMS poruka u roamingu ne smije biti skuplja od 0,11 eura. [7] Također je određeno smanjivanje gornje granice za slanje elektroničke pošte i fotografija i za pretraživanje

interneta putem mobilnih telefona i prijenosnih računala. Takvo se pretraživanje računa prema podatkovnom prometu u kilobajtima. Europski parlament punopravno je zakonodavno tijelo gdje se suodlučivanje primjenjuje na većinu europskih zakonodavnih tekstova. Ono se posebno odnosi na slobodno kretanje robe, usluga, kapitala i osoba unutar jedinstvenog europskog tržišta. Ovakav se postupak isto tako rabi i za područja kao što je zaštita okoliša, prava potrošača i sigurnost prometa, a isto tako se odnosi i na područja poput potpora istraživanju, obrazovanju, kulturi i sl. [7]

U posljednjoj reformi ugovora je suodlučivanje, ako se u obzir uzme nekoliko rijetkih iznimki, postalo redovni zakonodavni postupak kada je riječ o donošenju zakona Europske unije. Ono se primjenjuje i na politike o kojima je tradicionalno do sada odlučivalo samo Vijeće, a te se politike odnose na poljoprivredu, ribarstvo, useljavanje, te policijsku i pravosudnu suradnju. Sada se takvim suodlučivanjem odlučuje i o područjima u kojima je Europski parlament do sada imao samo pravo veta, a koja se odnos eprimjerice, na kohezijsku politiku ili politiku regionalnog razvoja. Suodlučivanje se također primjenjuje i kod područja koja danas pripadaju pod nadležnost Europske unije, poput sporta i mladih, civilne zaštite i borbe protiv ozbiljnih prijetnji javnom zdravlju, energetike, turizma i svemirske politike.

Kao jedan od primjera zakonodavne djelatnosti Europskog parlamenta može se spomenuti doprinos zastupnika jednostavnijem priznavanju diploma i profesionalnih kvalifikacija u svim državama članicama. Raditi u struci u nekoj državi članici Europske unije danas je postalo puno jednostavnije nego u prošlosti. Isto tako, zastupnici su također znatno utjecali na jačanje sigurnosnih standarda kada se radi o području sigurnosti i označavanju proizvoda. Tako se sada u trgovinama mnogo lakše snaći među brojnim proizvodima koji potječu iz Europske unije. Svaki potrošač sada može biti informiran kada kupuje prehrambene proizvode, pa tako primjerice može odlučiti hoće li kupiti proizvode koji sadržavaju GMO ili one koji to ne sadržavaju. Europski parlament također je dao svoj doprinos i kada je riječ o ojačavanju prava putnika kada je riječ o zračnom i željezničkom prometu, a isto tako i prava starijih osoba i osoba koje imaju ograničenu mogućnost kretanja. Takve osobe sada mogu zatražiti i dobiti pomoć koja im je potrebna. Na vode se također obratila pozornost, pa tako građani mogu plivati u čistim morima, jezerima i ostalim vodama.

Osim toga, zastupnici su dali svoj doprinos i kada je riječ o usvajanju niza mjera koje za cilj imaju suprostavljanje ekonomskoj i financijskoj krizi, povećanje transparentnosti i poboljšanje praćenja europskog financijskog sustava. Ako se u obzir uzmu upravo ovi ciljevi, Parlament je uspio u određivanju gornje granice bonusa za bankare, u postizanju zabrane koja se odnosi na financijske proizvode koji obuhvaćaju špekulacije državnim obveznicama, a isto tako je i reformirao nadzor europskih financijskih institucija usput se ne zadovoljavajući jednostavnim i površnim mjerama. Uloga Europskog parlamenta je također bila predvodnička i kada se radilo o određivanju pravila ekonomskog upravljanja koja imaju konkretan utjecaj na poboljšanje javnih financija i konkretnu uspostavu rasta. Tako je Europska unija donijela prvi niz mjera koje se tiču ograničavanja posljedica globalnog zatopljenja u svijetu na način da je znatno smanjila emisiju stakleničkih plinova iz automobila, industrije i elektrana. Parlament također podupire ciljeve za smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20%, za poboljšanje energetske učinkovitosti za 20% i za postizanje 20% obnovljivih energetskih izvora u općoj strukturi opskrbe energijom za područje Europske unije do 2020. godine. [7] Zastupnici svakako stoje na usluzi svim građanima Europske unije. To se posebno odnosi na pružatelje različitih usluga jer Direktiva o uslugama omogućuje jednostavniji rad u inozemstvu. Ona je u početku bila osporavana i nikada ne bi bila usvojena bez kompromisnog rješenja koje je sastavio Europski parlament. upravo su zastupnici uspjeli pronaći ravnotežu između različitih nacionalnih interesa, prava pružatelja usluga i potrošača, te potreba zaposlenika i poslodavaca.

Jedna od bitnih karakteristika zastupnika jest ta da oni pokazuju inicijativu. Tako, ako parlament donese ocjenu da je prijedlog zakona nepopravljivo loš, on može odbaciti tekst u cijelosti. primjer toga bilo je odbacivanje Direktive o liberalizaciji lučkih usluga i Direktive o patentima za računalne programe. Zastupnici isto tako imaju pravo i na političke inicijative koje im omogućuju da komisiji predlože podnošenje nekog zakonodavnog prijedloga. Oni također redovito pozivaju Komisiju i Vijeće na daljnju razradu postojećih politika ili na izradu novih. Parlament je tako od komisije na temelju detaljnih preporuka zatražio predstavljanje prijedloga zakona koji se tiče uređivanja i olakšavanja postupaka kada se radi o pitanjima prekograničnog nasljeđivanja.

Treba spomenuti da isto tako i građani pokazuju inicijativu. Tako na temelju Lisabonskog ugovora, milijun europskih građana iz jedne četvrtine država članica ima pravo na predlaganje teme Europskoj komisiji za koju žele da Europska unija o njoj donese prijedlog zakona. tako

je cilj europskih zakona u prvom redu olakšavanje života građana unutar Unije i promicanje jednakih mogućnosti, prava i obaveza za sve Europljane. [7] Zakoni također omogućuju razmjenu robe i usluga i određuju pri tome uvjete tržišnog natjecanja koji su jednaki za sve poduzetnike u državama članicama Europske unije. Birajući svoje Europske zastupnike svakih pet godina, građani sudjeluju u određivanju zakonodavnih tekstova koji se izravno na njih odnose.

Europski parlament također je pozornost posvetio i potpuno sigurnoj uporabi kemijskih proizvoda. Oni su sveprisutni u životu ljudi i njihova korisnost se ne dovodi u pitanje, ali je pitanje koliko su oni sigurni za zdravlje i okoliš. Iz tog razloga Europska je unija donijela odredbu REACH čiji je cilj ponovna ocjena tisuća kemijskih proizvoda na tržištu kako bi se uklonili oni najopasniji. Zahvaljujući upornosti zastupnika naglasak se stavlja na razvijanje novih tvari koje su manje štetne i to sa najvećim mogućim ograničavanjem testiranja na životinjama. [7]

2.7.4 Proračun i financije

Uloga europskog proračuna jest ta da osigura uspješnu izgradnju i učinkovitu brigu o novim autocestama, da osigurava čišće plaže, istraživanje novih lijekova i sl. [7] Svi imaju izravne ili neizravne koristi od aktivnosti koje financira Europska unija. Europski parlament, u dogovoru s vladama država članica odlučuje o okviru programa i aktivnosti koje će biti financirane na Europskoj razini. Tako, svake godine, na temelju prijedloga Europske komisije, europski zastupnici tijekom više mjeseci pregovaraju s Vijećem kako bi odredili iznose prihoda i rashoda Unije za nadolazeću godinu.

Proračun koji je određen na takav način, uzima u obzir gornje granice iznosa koje su utvrđene za višegodišnje razdoblje. Uloga ovako određenog proračuna je ključna zato što on određuje potporu koju Europska unija daje svakom od svojih područja djelovanja kako bi osigurala solidarnost, održiv gospodarski rast i socijalnu koheziju. Parlament isto tako može odbaciti i proračun, te zahtijevati novi nacrt ako smatra da prioriteti nisu dovoljno uzeti u obzir. Posljednja reforma ugovora proširila je proračunsku ovlast Parlamenta na sve rashode Europske unije što je uključilo i one koji su u vezi sa zajedničkom poljoprivrednom politikom o kojima je do sada Vijeće donosilo konačnu odluku. Također je pojednostavljen postupak donošenja godišnjeg proračuna.

Što se tiče financija, treba naglasiti da financijski okvir Europske unije ima u prvom redu za cilj potpomaganje održivog rasta (regionalni gospodarski razvoj, djelovanje u cilju rasta, te konkurentnost i zapošljavanje), zatim očuvanje i upravljanje prirodnim resursima (poljoprivreda, održivi razvoj i okoliš), djelovanje na europskoj i svjetskoj razini (vanjsko djelovanje, politika razvojne suradnje, humanitarna pomoć), te građanstvo, slobodu, sigurnost i pravdu (zaštita prava građana, slobodno kretanje osoba, policijsku i pravosudnu suradnju, te borbu protiv terorizma). Tu su još i ostali troškovi kao što je administracija i sl. Osim toga, veliki dio novca Unije služi i za jačanje gospodarskog razvoja i kako bi se smanjile razlike između različitih regija Europe. To se odnosi na izgradnju autocesta i željezničkih pruga koje povezuju države članice, potporu malim poduzetnicima, projekte na području istraživanja i inovacija i sl. U zajedničku poljoprivrednu politiku također ide veliki dio proračuna.

Ostala područja također dobivaju na važnosti potporom Europskog parlamenta, a ta potpora ide na očuvanje okoliša proglašavanjem regionalnih parkova prirode, očuvanje zaštićenih vrsta, upravljanje izvorima vode i sl. Jedan dio proračuna Europske unije služi također i za financiranje gospodarskog razvoja u svijetu i za humanitarnu pomoć koja je namijenjena državama koje su žrtve prirodnih nepogoda i ostalih kriznih situacija. Europski parlament promiče također i interese građana i u tom kontekstu je također bitno spomenuti i epidemije poput AIDS- a i ptičje gripe kada zajednička borba donosi više učinka. [7] Europska unija, potaknuta svojim Parlamentom, sve se više aktivira na području javnog zdravlja i financira brojne projekte u okviru kojih se istražuju novi lijekovi. U posljednje vrijeme zastupnici također rabe svu svoju političku moć kako bi povećali broj programa za promicanje europskih kulturnih raznolikosti i tim kulturnim raznolikostima je cilj potaknuti kretanje umjetničkih i kulturnih djela i proizvoda na područjima kinematografije, glazbe, slikarstva, fotografije i kazališta.

Svakako, proračun Europske unije dolazi najvećim dijelom iz doprinosa država članica. Takvi doprinosi odredili su se prema njihovom nacionalnom dohotku. Proračunske prihode čini i dio PDV- a iz cijele Unije na robu i usluge, te carine prikupljene na vanjskim granicama Europske unije na industrijske i poljoprivredne proizvode koji su uvezeni iz trećih zemalja. [7] Sve se to smatra vlastitim sredstvima Europske unije. Europski parlament zalaže se također za buduće promjene u sustavu financiranja. Takvim sustavom bi se direktno povezale Europska unija i europski porezni obveznici kojima se pritom ne bi povećali porezi.

Rashodi se strogo provjeravaju, a Europski parlament uz pomoć Europskog revizorskog suda kontinuirano provjerava učinkovitost upravljanja europskim proračunom i spreman je na suzbijanje eventualnih prijevara. Svake godine Europska komisija i druge institucije Europske unije moraju pokazati da su pravilno upotrijebile novac Unije kojim su raspolagale i taj se postupak definira kao razrješnica jer se Komisija mora držati preporuka koje su dane tom prilikom. Malo više od 1 % dohotka Unije ili oko 240 eura po stanovniku odlazi u godišnji proračun Europske unije koji iznosi više od 120 milijardi eura godišnje. U odnosu na iznose nacionalnih poreza to je vrlo malo i taj novac omogućava financiranje važnih politika u korist građana. Što se Europskog parlamenta tiče, njegovo funkcioniranje svakog stanovnika Europske unije stoji oko 3 eura godišnje.

2.7.5 Europski parlament u europskom i svjetskom gospodarskom kontekstu

Također, gospodarska situacija je jedan od važnih prioriteta. 2006. godine parlament je odobrio osnivanje Europskog fonda za prilagodbe globalizaciji kroz kojeg je osigurano 500 milijuna eura godišnje za pomoć radnicima koji su ostali bez posla zbog industrijskih restrukturacija koje su nastupile kao posljedica međunarodnog konteksta. [7]

Za vrijeme ekonomske krize 2009. godine zastupnici su također odobrili proširenje područja primjene Fonda i fleksibilnije kriterije djelovanja. Ulaganje u budućnost je isto tako važno. Europski parlament imao je utjecaja na financijski okvir u višegodišnjem razdoblju. Tim okvirom određene su gornje granice rashoda za svaku kategoriju europske politike. Zastupnici, kad trebaju dodatni novac za projekte koji su važni građanima, trebaju nastupati odlučno u raspravi s drugim zastupnicima koji dolaze iz drugih država članica.

Posebnu zaštitu od strane parlamenta imaju europski programi za mobilnost mladih koji toj populaciji omogućavaju stjecanje novih vještina i znanja što uključuje i znanje jezika i poznavanje drugih kultura. Tako je, primjerice, podržan program Erasmus koji svake godine više od 180 000 studenata omogućava studiranje na stranim sveučilištima. Isto tako, podržan je i program Leonardo Da Vinci koji promiče stručno obrazovanje kroz stažiranje koje je smješteno u tvrtkama diljem Europe. općenito govoreći, Parlament pridaje veliku važnost istraživanju i inovaciji. Ugovor iz lisabona odredio je da se o višegodišnjem financijskom

okviru odlučuje uredbom koja je usvojena posebnim zakonodavnim postupkom, a takav postupak zahtijeva odobrenje Europskog parlamenta.

2.7.7 Pitanja slobode, demokracije, tolerancije i zaštite

Europski parlament također ima ulogu i čuvara slobode i demokracije u Europi, ali i u svijetu. Ključna je uloga zastupnika kada se radi o predstavljanju građana na razini Europske unije i obrani njihova interesa u odnosima s europskim vođama i institucijama Unije. Prema Lisabonskom ugovoru, Europska je unija utemeljena na vrijednostima poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode i demokracije, te jednakosti i ljudskih prava što uključuje i prava manjina. Navedene vrijednosti zajedničke su svim državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost, te jednakost muškaraca i žena.

Također, Unija za svoj cilj ima promicanje mira, vlastitih vrijednosti i dobrobiti svih naroda koji žive na njezinom području. konvencija je uglavnom sačinjena od europskih i nacionalnih zastupnika i ona je 2000. godine sastavila Povelju Europske unije o temeljnim pravima koja ujedinjuju građanska, politička, ekonomska i socijalna. Takva prava sadržana su u različitim nacionalnim, europskim i međunarodnim aktima. Kada je 1. prosinca 2009. godine stupio na snagu posljednji Ugovor Povelja je postala pravno obvezujuća kao što je to i europski parlament zatražio. [7] Izuzeće je odobreno pojedinim državama članicama poput Češke, Poljske, te Ujedinjenog Kraljevstva. Zastupnici Europskog parlamenta uvijek u središte svog političkog djelovanja stavljaju ljudsko dostojanstvo i pozivaju se na povelju uvijek kada se se radi o osuđivanju očitog kršenja ljudskih prava u Europskoj uniji.

Parlament jer također i vrlo osjetljiv kada se radi o pitanjima tolerancije, te se čvrsto bori protiv bilo kakve diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog ili socijalnog podrijetla, jezika, vjere, političkog mišljenja, invalidnosti, dobi ili spolnog opredjeljenja. Na takav se način ustaje protiv rasizma i ksenofobije, te se neprestano podsjeća na nužnost poštovanja europskih normi na području jednakih mogućnosti za muškarce i žene. Europski zastupnici čine sve što je u njihovoj moći kako bi se osobama s invaliditetom zajamčila prava i kako bi se nadzirala zaštita prava djeteta.

Europski zastupnici isto tako imaju utjecaja protiv svakog oblika zlostavljanja žena. Takav parlament u velikom je broju slučajeva inicijator mjera koje se poduzimaju s ciljem zaustavljanja svih vrsta nasilja prema ženama, suzbijanja trgovanja ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja i pomoći ženama koje su žrtve siromaštva. Parlament također čini sve što je u njegovoj moći kako bi se promicala jednakost spolova, te je aktivan kod stvaranja Europskog instituta za jednakost muškaraca i žena čija je glavna uloga pratiti napretke koji su postignuti na tom području.

Sjedište Instituta nalazi se u Vilniusu u Litvi. [7] Zahvaljujući rezolucijama koje su donesene na plenarnim sjednicama, parlament još uvijek može održavati pritisak na vlade i institucije Europske unije kako bi se poboljšao položaj žena na prostoru same Unije. Jedan od glavnih ciljeva zaštita je slobode građana u svim okolnostima. 2001. godine u rujnu dogodili su se teroristički napadi u Sjedinjenim Američkim Državama, 2004. u Madridu, a 2005. u Londonu. Svi ti događaji potakli su države članice Europske unije da ojačaju suradnju kada je riječ o borbi protiv terorizma. Europski parlament svakako podržava napore za policijsko i pravosudno usklađivanje i takvo usklađivanje jedino je jamstvo učinkovitosti protiv onih prijetnji koje ne poznaju granice. Osim toga, pazi se i na sigurnost građana, tj. vodi se računa da prava građana ne trpe posljedice donošenja određenih aspekata sigurnosne politike.

Uloga Europskog parlamenta bila je ključna i kada je bila riječ o stvaranju nove Agencije Europske unije za zaštitu temeljnih prava čija je zadaća nadzirati u kojoj se mjeri primjenjuju ta temeljna prava u državama članicama. isto tako, Europski parlament imao je ključnu ulogu kod stvaranja institucije europskog nadzornika čije se sjedište nalazi u Bruxellesu i njegova uloga nadzor je osobnih podataka i privatnosti u cijeloj Uniji. Svaki građanin Europske unije ili osoba koja ima prebivalište u jednoj od država članica ima pravo podnijeti predstavku Europskom parlamentu o temi koja je obuhvaćena područjem djelovanja Europske unije i o temi koja ga se izravno tiče. Također, u velikom broju predstavki do izražaja dolaze i problemi u konkretnoj primjeni europskih direktiva na nacionalnoj razini, posebno na područjima okoliša, socijalnog osiguranja, priznavanja diploma i sposobnosti, te na određenim područjima funkcioniranja jedinstvenog tržišta Europske unije. Parlament također pridonosi rješavanju tih problema.

Još jedan zanimljiv primjer u ovom kontekstu su i silikonski implantati za grudi. zbog uloženi predstavki zakonodavstvo se postrojilo, tj. dvije su predstavke podnesene

europskom parlamentu 1998. godine. One su osudile negativne učinke silikonskih implantata za grudi na ljudsko zdravlje i zatražile njihovu trenutnu zabranu. Nakon toga su uslijedile rasprave i rezolucije Parlamenta, ali i studija koju su zatražili zastupnici. sve to potaknulo je Europsku komisiju da razjasni i učvrsti odredbe koje se odnose na informiranje pacijenata, daljnje praćenje i nadzor. Kada je donesena Direktiva iz 2003. godine, njome je značajno postrožen nadzor kvalitete i sigurnosti kao potrebnih preuvjeta kako bi se implantati za grudi pustili na europsko tržište. [7]

2.7.8 Borba protiv terorizma

Borba protiv terorizma spada također među glavne ciljeve zastupnika Europskog parlamenta. Oni smatraju kako takva borba treba poštovati osobne slobode, te da se ne smiju dovesti u pitanje temeljne vrijednosti ljudske demokracije. Navedeno se smatra stalnom porukom zastupnika u pitanjima kojima se bave, bez obzira je li riječ o sporazumima sa Sjedinjenim Američkim Državama o razmjeni osobnih podataka putnika u zračnom prometu, o telefonskim podacima koje pohranjuju telefonski operateri ili o razmjeni bankovnih podataka. Istovremeno, zastupnici su također dali i svoju podršku izmjeni Direktive o sprječavanju pranja novca kako bi se obuhvatilo i područje financiranja terorizma. U tom dijelu zakone Parlament i Vijeće zajednički donose postupkom suodlučivanja.

2.7.9 Nadzorna uloga

Predsjednikom Komisije nitko ne može postati bez prethodnog odobrenja Europskog parlamenta. Čelnici država ili vlada predlažu kandidate na temelju rezultata europskih izbora i nakon toga zastupnici odabiru predsjednika Komisije. Kandidate koji će obnašati dužnosti povjerenika Europske komisije također određuju vlade, a oni kasnije također moraju proći razgovor sa zastupnicima koji moraju proći njihove sposobnosti. Isto pravilo se primjenjuje i na Visokog predstavnika Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ako se radi o njegovoj kandidaturi za potpredsjednika Komisije.

Glasovanjem od strane europskih zastupnika potvrđuje se sastav cijele Komisije. Isto tako, može se i zatražiti njezino raspuštanje ako se izglasa nepovjerenje. Nepovjerenje je posljednji izbor i nikada se do sada nije izglasalo. 1999. godine vjerojatnost izglasavanja nepovjerenja

Komisiji kojom je predsjedavao Jacques Santer dovela je do njezina raspuštanja. Parlament, osim navedenoga, podrobno i nadzire aktivnosti komisije detaljnim pregledom odredbi koje su sadržane u njezinim izvješćima o politikama, zakonodavstvu i proračunu Unije. Europski povjerenici redovito su pozvani da pred zastupnicima tijekom sjednica odbora ili plenarnih sjednica izlože svoje politike, te da obrazlože mjere koje namjeravaju poduzeti, te odgovore na pitanja zastupnika. Na svakoj plenarnoj sjednici predsjednik Komisije tijekom vremena za pitanja odgovara na pitanja zastupnika o aktualnim temama. Što se samog eura tiče, zastupnici nadziru upravljanje zajedničkom europskom valutom pozivajući predsjednika Europske središnje banke, predsjednika Euro skupine i povjerenika komisije koji je zadužen za ekonomska i monetarna pitanja da predstave svoje politike odboru Europskog parlamenta za europsku i monetarnu politiku. Isto tako, imenovanje predsjednika Europske središnje banke i ostalih članova njezinog izvršnog odbora nije konačno bez savjetovanja s Parlamentom, a stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona parlament ima ovlasti utvrditi, zajedno s Vijećem, mjere koje su potrebne za upotrebu ove valute. [7]

Posljednjih godina Parlament je, i to posebno njegov odbor za ekonomsku i monetarnu politiku, značajno ojačao svoje rasprave s glavnim donositeljima odluka na području eura kako bi povećao transparentnost u monetarnim odlukama. U tom smislu Parlament je postao jedan od rijetkih pokretača transparentnosti upravljanja područjem eura. Karakteristično za prednost legitimnosti i transparentnosti je stajalište Parlamenta o pregovorima o novom međunarodnom sporazumu o ekonomskom upravljanju. [7]

Zastupnici isto tako mogu, na plenarnoj sjednici ili pismenim putem, postaviti pitanje predsjedništvu vijeća o bilo kojoj temi, poput sprječavanju kršenja ljudskih prava, demokraciji, vladavini prava i sl. Institucija europskog ombudsmana je također vrlo bitna. to je pučki pravobranitelj koji ima za dužnost istraživati slučajeve nepravilnosti u postupcima institucija Unije koje su prijavili građani i poduzeća kako bi se riješio spor. zadaća je europskih zastupnika da odrede propise o statutu i općim uvjetima izvršavanja dužnosti Europskog ombudsmana. Europski ombudsman svoju dužnost obnaša u prostorijama Europskog parlamenta. S nacionalnim parlamentima usko se surađuje.

Tako Europski parlament sudjeluje u uspostavi i održavanju uskih veza s nacionalnim parlamentima Europske unije. takvoj međuparlamentarnoj suradnji prvenstveni je cilj naglasiti demokratsku kontrolu i odgovornost odluka koje su donesene na europskoj razini i

ona jamči transparentnost i veću otvorenost postupka odlučivanja. Reformom ugovora nacionalni su parlamenti snažnije uključeni u institucionalne postupke i to najviše na zakonodavnoj razini. Tako nacionalni parlamenti postaju jednakopravni sudionici donošenja europskih zakona, a posebno se očekuje njihova procjena poštovanja načela supsidijarnosti što podrazumijeva da Unija intervenira samo ako se ciljevi predviđenog djelovanja ne mogu u dostatnoj mjeri ostvariti na lokalnoj ili na nacionalnoj razini.

Ako dovoljan broj nacionalnih parlamenata uloži prigovor koji je vezan s usklađenosti zakonodavnog prijedloga s tim načelom, taj će se prijedlog preispitati, a eventualna odluka o nastavku postupka morat će se preispitati od strane europskih institucija. Također, nacionalni parlamenti daju svoj aktivan doprinos dobrom funkcioniranju Unije tako da sudjeluju u postupcima revizije Ugovora i informiraju se o zahtjevima za pristupanje Europskoj uniji. [7]

2.7.10 Uloga Europskog parlamenta kod proširenja Europske unije

Još jedan bitan aspekt ove problematike je i uloga Europskog parlamenta kod proširenja EU-a. Ako Parlament ne odobri, Europska unija ne može prihvatiti nove države članice bez odobrenja Parlamenta. [7] Europski zastupnici su posebno pažljivi kada provjeravaju je li kandidati poštuju kada je riječ o pristupanju ekonomske i političke kriterije koji su određeni ugovorima pri čemu se najviše pažnje pridaje poštivanju ljudskih prava. Svaka europska država koja poštuje vrijednosti Unije i koja se obvezuje da će ih promicati može podnijeti zahtijeva za članstvom u Europskoj uniji. Država koja je potencijalni kandidat upućuje zahtjev Vijeću koje se jednoglasno izjašnjava, ali nakon savjetovanja s Komisijom i nakon odobrenja Europskog parlamenta. Bez obzira na to što pregovori s državama kandidatkinjama i datumi pristupanja spadaju pod ovlasti Vijeća i komisije, europski zastupnici imaju odgovornost kada je riječ o nadziranju postupka sve do dana pristupanja kako bi osigurali da su svi uvjeti koji su postavljeni u ugovoru ispunjeni.

Osim toga, svaka država koja podnese zahtjev za članstvo u europskoj uniji mora poštovati zahtjeve iz Kopenhagena gdje su 1993. godine čelnici država i vlada postavili uvjete za članstvo koji su s vremenom postroženi. [7] Također, kako bi postala članicom Europske unije, država kandidatkinja mora ispuniti političke, gospodarske i pravne kriterije. Politički kriteriji odnose se na stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava, kao i prava manjina, te njihovu zaštitu. Gospodarski kriteriji

obuhvaćaju postojanje djelotvornog tržišnog gospodarstva, te sposobnost suočavanja s tržišnim silama i konkurentskim pritiscima unutar Unije.

Poštovanje pravne stečevine znači sposobnost da država članica preuzme obveze koje proizlaze iz njezinog članstva, a posebno one koji se odnose na provedbu ciljeva političke, ekonomske i monetarne Unije. Isto tako, Parlament je naglasio da se treba uzeti i u obzir i spremnost države kandidatkinje kao i apsorpcijska sposobnost Unije. tako su posljednjih godina europski zastupnici o tome raspravljali u više prilika i dali zeleno svjetlo za početak pregovora s Turskom, te podržali kandidaturu bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Crne Gore i Islanda. U skladu s ugovorom iz Lisabona, svaka država članica može istupiti iz Europske unije ako ona to želi. Način istupanja određen je sporazumom između vlada država članica, ali to istupanje mora prethodno odobriti Europski parlament. Država koja želi istupiti zadržava mogućnost ponovno postati članicom Unije, ali u tom slučaju je opet obavezna proći kroz proces pristupanja.

2.8 Europski parlament i sklapanje međunarodnih sporazuma

U svijetu, Europski parlament mora dati svoj pristanak za većinu međunarodnih sporazuma koje sklapa Unija, te isto tako, Parlament sudjeluje u određivanju politike razvojne suradnje i humanitarne pomoći Europske unije. Zastupnici imaju sve više utjecaja u europskoj vanjskoj politici i oni su ti koji održavaju uske veze sa zakonodavcima iz cijelog svijeta. Dvorana za plenarne sjednice Europskog parlamenta također ima važnu ulogu kada dolaze međunarodni čelnici i ostali sudionici sjednica.

Europski parlament jedna je od ključnih karika u lancu kada se donose međunarodni sporazumi. Svi zastupnici trebaju biti suglasni kako bi se takvi sporazumi donijeli. U skladu s ovim, Parlament je također odbacio i niz finansijskih protokola s trećim zemljama u ime obrane ljudskih prava. Kada je riječ o politici razvojne suradnje i humanitarnoj pomoći, Europski parlament i Vijeće suodlučivanjem određuju koje su mjere potrebne kako bi se provela politika u korist zemalja u razvoju, te kako bi se ostvarila gospodarska, finansijska i tehnička suradnja s ostalim trećim zemljama. [7] Tako su glavni ciljevi borba protiv siromaštva i promicanje dobrog upravljanja, demokracije i ljudskih prava. Zastupnici imaju tako zakonodavnu ulogu u politici humanitarne pomoći Europske unije, a svrha te pomoći je

pružanje pomoći, potpore i zaštite ljudima u trećim zemljama koji su žrtve prirodnih nepogoda ili nesreća koje su izazvane ljudskim djelovanjem.

2.8.1 Borba protiv siromaštva u svijetu

U skladu sa spomenutim, osnovano je i Europsko volontersko tijelo za humanitarnu pomoć. Za spomenuto Parlament i Vijeće trebaju tek utvrditi pravila i postupke za djelovanje. Plan za ovo tijelo je uloga okvira za zajedničke doprinose mladih Europljana aktivnostima Europske unije. Zastupnici također prate i vanjsku politiku Europske unije. U ovom slučaju Vijeće se savjetuje s Parlamentom kada je riječ o važnim odlukama koje se tiču vanjske politike. Isto tako, zastupnici imaju ovlasti dovesti u pitanje politike Vijeća i davati preporuke. visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je isto tako i potpredsjednik Europske komisije redovito sudjeluje na plenarnim sjednicama podnošenjem izvještaja o djelovanju Europske unije u svijetu.

Pravo Parlamenta je i da potpuno nadzire novu Europsku službu kojoj je zadaća vanjsko djelovanje koje se zasniva na Lisabonskom ugovoru. Ovoj diplomatskoj službi zadaća je osigurati usklađenost vanjske politike Europske unije i to na gospodarskoj, političkoj i vojnoj razini. Osim toga, Parlament redovito nastoji održavati političke, gospodarske i kulturne veze s drugim parlamentima u svijetu. Primjerice, zastupnici su tako aktivni na zajedničkoj parlamentarnoj skupštini zemalja Afrike, Kariba, Pacifika i Europske unije, na Parlamentarnoj skupštini unije za Mediteran na kojoj su zastupljene i Palestinska samouprava i Izrael, na Europsko- latinsko američkoj parlamentarnoj skupštini i sl. [7]

2.8.2 Suradnja sa svjetskim čelnicima

U Parlamentu se nalaze čelnici iz cijelog svijeta zato što ova institucija redovito proziva čelnike država i vlada, ali i osobe iz cijelog svijeta da se obrate zastupnicima dok se održava plenarna sjednica. Tako su se među uzvanicima proteklih godina našli jordanski kralj Abdulah II., predsjednik palestinske samouprave Mahmoud Abbas, ukrajinski predsjednik viktor Juščenko i ost. Među uzvanicima bio je i Ban Ki Moon, glavni tajnik ujedinjenih naroda. [7]
Na prvom mjestu Parlamentu se nalaze ljudska prava.

U ovom kontekstu treba spomenuti da u Europi, kao i u svijetu Europski parlament zagovara ljudska prava, slobodu i demokraciju. Promatrači se šalju na sve strane svijeta kako bi se obavio uspješan nadzor nad provođenjem izbora. Zastupnici također provjeravaju je li se poštuju gospodarski i trgovinski sporazumi koji su sklopljeni između Europske unije i trećih zemalja i to posebno kada se radi o ljudskim pravima. U Europskom parlamentu ljudska prava nalaze se na prvom mjestu kada je riječ o europskim interesima. Ova institucija tako provodi inicijative na područjima kao što je sprječavanje mučenja, zaštite manjina, sprječavanja sukoba, promicanja prava žena i djece i sl. Osim toga, Parlament daje svoj aktivan doprinos i radu Međunarodnih sudova kao što je Međunarodni kazneni sud ili posebno osnovani kazneni sudovi za suđenje ratnim zločincima s područja bivše Jugoslavije i Ruande. [7]

Europski parlament također strogo osuđuje kršenje ljudskih prava i tijekom svake plenarne sjednice u Strasbourgu europski zastupnici analiziraju kritične situacije na području poštovanja ljudskih prava u različitim regijama svijeta. Europski parlament tako redovito donosi rezolucije u kojima poziva europske institucije ili vlade na poduzimanje trenutnih mjera kako bi se okončalo kršenje temeljnih prava. [7]

2.9 Europski parlament i stanje ljudskih prava u svijetu

Svake godine Parlament donosi godišnje izvješće o stanju ljudskih prava u svijetu i kod svojih osuda pažnju Europske unije usmjerava na najgore slučajeve. Tako, primjerice, u svojim izvješćima osuđuje genocid u Darfuru, kršenje ljudskih prava u Kini i sl. Parlament čvrsto nastupa protiv smrtne kazne i osuđuje je u svim slučajevima i okolnostima. Zastupnici često se zalažu za bezuvjetno i globalno uvođenje moratorija na smrtne kazne koji rezolucijom mora potvrditi UN. Takvom mjerom želi se potvrditi univerzalna vrijednost života i dostojanstva. Jamac demokratskih izbora su izaslanstva europskih zastupnika koja se redovito šalju u treće zemlje u okviru misija za promatranje izbora.

Takva izaslanstva nadziru odvijanje glasovanja u cijelosti i usmjeravaju pažnju nadležnih tijela i međunarodne zajednice na eventualna narušavanja građanskih prava. Europski su zastupnici tako primjerice, bili aktivni u misijama za promatranje izbora u Liberiji, Demokratskoj Republici Kongu, Palestinskoj samoupravi i Ukrajini. [7] Europskom parlamentu cilj je osigurati mjesto ljudskim pravima u međunarodnim sporazumima. Tako Europski parlament može odbiti zaključivanje važnih sporazuma s trećim zemljama ako

utvrđi kršenje ljudskih prava i demokratskih načela. Isto tako, Parlament zahtijeva i da se strogo poštuju odredbe koje se odnose na ljudska prava i koje su sustavno uključene u takve vrste sporazuma i koje propisuju njihovo ukidanje u izvanrednim slučajevima.

2.9.1 Politika azila i borba protiv trgovanja ljudima

Europski parlament vodi i politiku azila, te se bori protiv trgovanja ljudima. Tako ugovorom iz Lisabona Unija razvija zajedničku politiku azila čiji je cilj svakom državljaninu treće zemlje kojem je potrebna međunarodna zaštita ponuditi odgovarajući status koji uspostavlja zajedničke postupke za priznavanje i oduzimanje zaštite, kao i standarde uvjeta za prihvatanje onoga koji zahtjev podnosi. Što se tiče zajedničke politike useljavanja, Europski parlament odražava zajednički cilj Europske unije, a taj je osiguravanje pravednog postupanja prema državljanima trećih zemalja koji zakonito borave u državama članicama. Europski parlament također, kontinuirano s vremena na vrijeme usvaja nove mjere za suzbijanje trgovanja ljudima, posebno kada je riječ o trgovanju ženama i djecom.

Isto tako, Europski parlament odaje priznanje osobama i organizacijama koje se bore ljudska prava, demokraciju i slobodu mišljenja, te protiv tolerancije i potlačenosti u cijelom svijetu. Takvo priznanje odaje se kroz nagradu Sakharov koja je dobila naziv prema ruskom znanstveniku i disidentu Andreju Sakharovu. Nagrada se dodjeljuje od 1988. godine i to na svečanosti koja se za tu priliku priređuje u Strasbourgu. Među dosadašnjim dobitnicima nagrade nalaze se Nelson Mandela, Aleksandar Dubček, Ibrahim Rugova, Ujedinjeni narodi i ost. [7]

2.10 Odvijanje rada Europskog parlamenta

Život i rad Europskog parlamenta odvijaju se prema strogo određenom rasporedu na kalendaru rada koji se dijeli u više faza. Kako bi se rad odvijao neometano, svakako treba dobra organizacija i administrativna podrška. Tako je ova institucija dobro uhodana, svatko zna koje mu je mjesto i ništa se ne prepušta slučaju. Parlamentarni odbori dio su Europskog parlamenta koji ima posebno određen raspored rada. Europski parlament ima dvadeset parlamentarnih odbora. Neki od njih odnose se na industriju, promet, okoliš, proračun i sl. Odbor prema svojem sastavu odražavaju različite političke orijentacije Parlamenta i razlikuju

se brojem zastupnika, a zadaća im je pripremiti rad plenarne sjednice. za vrijeme trajanja sjednica odbora Europski zastupnici raspravljaju i glasuju o izvješćima na način da izražavaju svoj mišljenje o prijedlozima zakona ili nacrtu proračuna Europske unije za sljedeću godinu. Isto tako, oni sastavljaju izvješća o vlastitoj inicijativi kojima Europskoj komisiji ili vladama država koje su članice Europske unije preporučuju kako djelovati kada je riječ o određenom području. [7]

Parlament isto tako po potrebi može osnovati posebne istražne odbore koji za cilj imaju provjeriti i kontrolirati određene pojave. Tako je, primjerice, 1996. godine istražni odbor trebao provjeriti jesu li Komisija i vlade dobro reagirale kada je bila riječ o slučaju epidemije kravljeg ludila. Kada je tanker *Prestige* doživio brodolom 2003. godine zastupnici su osnovali odbor koji je proučio stanje koje se odnosilo na pomorsku sigurnost. Slučajeva je još mnogo, a to znači da je bilo i dosta istražnih odbora, tj. zastupnici su bili jako zaposleni posljednjih godina.

Plenarne sjednice također su određene posebnim rasporedom na kalendaru. Plenarne sjednice predstavljaju vrhunac parlamentarnih aktivnosti i kao takve okupljaju sve zastupnike u dvorani za plenarne sjednice u Strasbourgu, te na dodatnim sjednicama koje kraće traju u Bruxellesu. Na odboru se donose izvješća o kojima se na plenarnim sjednicama raspravlja. Ta se izvješća mijenjaju i nakon toga se o njima glasa, pa tako oni odražavaju službeno stajalište europskog parlamenta. Osim izvješća, europski zastupnici donose i rezolucije ili izravno ispituju predstavnike Komisije i Vijeća o aktualnim temama. Oni primaju u posjed čelnike država i vlada i osobe iz cijelog svijeta. [7]

2.10.1 Zasjedanja klubova

Zasjedanja klubova zastupnika također spadaju u posebno označen raspored na kalendaru zasjedanja. Tako, u ovom kontekstu potrebno je naglasiti da europski zastupnici nisu raspoređeni po svojoj nacionalnosti, nego po svojoj političkoj orijentaciji. Kako bi se osnovao klub zastupnika, treba okupiti minimalan broj zastupnika iz država članica. Parlamentarni zastupnici koji nisu članovi niti jednog kluba, pripadaju skupini nezavisnih zastupnika. Zasjedanja klubova obično prethode zasjedanju plenarnih sjednica.

Tako, svaki klub zastupnika koordinira i oblikuje stajališta koja će se braniti pred Skupštinom kada se raspravlja o određenoj temi. Kalendar predviđa i tjedne kada se zastupnici nalaze u svojim izbornim jedinicama ili su na službenom putu. Nekoliko tjedana godišnje rezervira se za rad europskih zastupnika u njihovim izbornim jedinicama kako bi se oni susretali s biračima ili za službena putovanja u druge dijelove svijeta. Na raspolaganju Europskom parlamentu također stoji i višejezična služba za sve plenarne sjednice i ostale sastanke tijekom kojih europski zastupnici mogu govoriti bilo kojim službenim jezikom Europske unije. Simultani prevoditelji imaju zadatak prevesti sve ono što oni govore i to usmenim putem.

Zahvaljujući prevoditeljima koji rade na pisanim prijevodima, dokumenti koji su potrebni za rad Parlamenta dostupni su na svim službenim jezicima Europske unije. Sve to odražava i promiče kulturnu raznolikost Europske unije, a rad zastupnika čini dostupnim građanima.

U Europskom parlamentu, Predsjednik, koji se bira na dvije godine i šest mjeseci ima ključnu ulogu koja obuhvaća vođenje svih aktivnosti institucije, predsjedavanje plenarnim sjednicama, te potpisivanje proračuna i zakona koji donose Parlament i Vijeće. Predsjednik Europskog parlamenta predstavnik je parlamenta u međunarodnim odnosima i odnosima s drugim institucijama Unije. Parlament ima 14 potpredsjednika i svaki od njih ima posebne nadležnosti. Konferencija predsjednika uz Predsjednika parlamenta okuplja i predsjednike svih klubova zastupnika i cilj joj je organizirati i planirati rad Parlamenta, poput kalendara i dnevnog reda plenarnih sjednica, kao i za sastavljanje izbora i izaslanstava. Predsjedništvom se naziva tijelo Parlamenta koje je zaduženo za administrativna, kadrovska i organizacijska pitanja i ono se sastoji od predsjednika Parlamenta, potpredsjednika i kvestora koji se biraju od strane zastupnika, a Predsjedništvo je također nadležno i za proračun Parlamenta.

2.10.2 Konferencija predsjednika odbora

Konferencija predsjednika odbora može se definirati kao političko tijelo Parlamenta koje okuplja predsjednike svih parlamentarnih odbora i to tijelo prati napredak rada u odborima, te osigurava suradnju i koordiniranost parlamentarnih odbora u njihovom zakonodavnom i ne zakonodavnom radu. Europskim zastupnicima i Parlamentu na raspolaganju stoji velika administracija. Glavno tajništvo svim zastupnicima pomaže u izvršavanju njihovih dužnosti. Njega čini 5 600 osoba od kojih su jedna petina pismeni i usmeni prevoditelji koji rade u Bruxellesu, Luxembourg i Strasbourgu, te u informacijskim uredima koji se nalaze u samim državama članicama. ako se ovom doda 900 osoba koje rade za klubove zastupnika i 1600

asistenata zastupnika dolazi se do zaključka da ukupno više 8000 osoba održava rad Europskog parlamenta. [7]

2.10.3 Mjesta rada Europskog parlamenta

Dakle, Bruxelles, Luxembourg i Strasbourg mjesta su rada Europskog parlamenta. [7] Ipak, svatko može pratiti njegov rad i vlastitog doma. na računalu preko interneta mogu se pratiti plenarne sjednice, čitati dokumenti ili priopćenja za medije ili postavljati pitanja o europskim temama na internetu. Svi glavni gradovi Unije imaju na raspolaganju informacijske urede koji stoje na raspolaganju svim građanima Unije. Na službenim internetskim stranicama Parlamenta svatko na svojem jeziku može pronaći mnoštvo zanimljivih informacija. Izbornik internetske stranice Europskog parlamenta vrlo je bogat i tu se mogu dobiti informacije o nedavnim parlamentarnim aktivnostima, pratiti rasprave i glasovanja u odborima i na plenarnim sjednicama, mogu se bolje upoznati europski zastupnici, njihova uloga, informirati se o načinu rada institucije i sl. Kako bi se javnost bolje upoznala sa radom Parlamenta i razumjela isti, ove internetske stranice građanima također omogućuju i pristup dokumentima preko registra na internetskoj stranici.

Posjetitelji stranica također mogu dobiti uvid i u povijesne arhive. Osim navedenog, osnovana je i internetska televizija Europskog parlamenta. Preko takve televizije mogu se pratiti europske aktualnosti, može se vidjeti zastupnike na djelu, otkriti Europski parlament iznutra i brojne druge stvari. Takva televizija obraća se različitim ljudima koje zanima europska politika. Građani i svi zainteresirani pojedinci mogu se Parlamentu obratiti s pitanjima i putem elektroničke pošte. Vrlo važnu ulogu u približavanju građana institucijama koje ih zastupaju imaju mediji. Tiskovni odjel Europskog parlamenta obavještava novinare o parlamentarnim raspravama koje su se odvale određenog dana i o rezultatima glasovanja. Takve informacije dostupne su širokoj javnosti u stvarnom vremenu na višejezičnoj internetskoj stranici. Isto tako, novinari mogu računati i na logističku i tehničku podršku, te na dostupnost audiovizualnog materijala, a isto tako, tiskovni odjel organizira konferencije za medije i seminare o aktualnim europskim temama.

U svim glavnim gradovima na usluzi građanima stoje informacijski uredi Europskog parlamenta dok u nekim državama članicama postoje i regionalni uredi. Zadaća ovakvih ureda jest olakšati izravan kontakt između građana i Parlamenta koji je institucija koja ih zastupa.

Ovakvi uredi provode kampanje informiranja o raznim europskim temama. Oni organiziraju seminare i konferencije i to posebno za studente i osobe koje imaju utjecaja na javnost. Uloga informacijskih ureda je također i organizirati decentralizirane forume na kojima europski zastupnici imaju mogućnost kao i lokalne vlasti i predstavnici različitih društvenih i stručnih skupina raspraviti o najvažnijim politikama za određenu regiju. Informacijski uredi također imaju zadaću i organizirati različite susrete europskih zastupnika, te lokalnih i nacionalnih predstavnika medija i javnosti.

Ključni dijelovi Parlamenta su zastupnici. Zastupnici, na temelju mandata koji su im povjerali građani, izglasavaju zakone i pokreću političke inicijative koje utječu na svakodnevni život ili oblikuju europski pristup važnim međunarodnim pitanjima. Imena, adrese, brojevi telefona ili elektroničke adrese europskih zastupnika nalaze se u njihovim profilima na internetskoj stranici Parlamenta. Tamo se također mogu pronaći i njihovi životopisi, izborne jedinice, politička pripadnost, te funkcija i poslovi koje oni obavljaju u Parlamentu.

2.11 Donošenje Europskih zakona

Europski zakoni donose se na temelju suodlučivanja. Zahvaljujući suodlučivanju, Europski je Parlament ravnopravan Vijeću. Suodlučivanje je tako postalo redovni zakonodavni postupak kada je riječ o donošenju zakona Europske unije. U pravilu, Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom čak i kada je prije donošenja Ugovora iz Lisabona bila potrebna jednoglasna odluka. Osim na tradicionalna područja kao što je okoliš, promet, zaštita potrošača i sl., suodlučivanje se još proširilo i na pedesetak pravnih osnova, te ih je sada ukupno 86.

Ono se sada primjenjuje i na područja koja su prije bila u gotovo isključivoj nadležnosti Vijeća, te na nova područja djelovanja Unije poput turizma, mladih i sporta. Redovni zakonodavni postupak sastoji se od tri faze. U prvoj fazi Komisija podnosi prijedlog zakona Parlamentu i Vijeću. Prvo čitanje predstavlja prvu fazu razmatranja teksta. Tada Parlament usvaja ili ne usvaja amandmane na Komisijin prijedlog. Ako Parlament ništa ne izmijeni, te ako Vijeće prihvati Komisijin prijedlog, zakonodavni prijedlog je usvojen. Postupak je isti ako Vijeće prihvati izmjene Parlamenta. Novi zakon u tom slučaju može stupiti na snagu. Ako Vijeće ne prihvati sve izmjene zastupnika, ono podnosi Parlamentu prijedlog izmijenjenog teksta. To je stajalište država članica u prvom čitanju. Nakon toga ide drugo čitanje koje predstavlja kraj zakonodavnog puta ako zastupnici prihvate stajalište Vijeća, ako ga odbiju ili

ako se očituju u roku od tri mjeseca. Ako zastupnici podnesu amandmane na prijedlog Vijeća ono ih mora proučiti u drugom čitanju, a tekst zakona je usvojen ako Vijeće prihvati sve izmjene.

U suprotnom slučaju, treba postići konsenzus dok traje faza mirenja. Takvu zadaću ima odbor za mirenje, a on se sastoji od dvije institucije. U cijelom postupku sudjeluje i Komisija. ako u roku od šest tjedana odbor ne uspije postići zajednički tekst, prijedlog neće ugledati svjetlo dana. Ipak, ako predstavnici dvije institucije postignu sporazum oko zajedničkog teksta, on se u trećem i konačnom čitanju podnosi Parlamentu na plenarnoj sjednici i Vijeću. Ako se takav tekst odobri, on postaje Zakon. Ako se ne donese odluka, tada se smatra da akt nije donesen. Isto tako, u početku zakonodavnog postupka tekst se podnosi nacionalnim Parlamentima koji trebaju u roku od osam tjedana procijeniti koliko je on usklađen s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti. Ako dovoljan broj parlamenta izrazi svoje prigovore na tim osnovama, institucije Unije moraju ponovno pregledati dokument i po potrebi obrazložiti odluku da nastave s postupkom.

Svi drugi postupci koji se razlikuju od ranije opisanog su posebni što uključuje i ad hoc postupak koji je potreban kako bi se donio proračun. Vijeće određene akte treba donijeti jednoglasno i uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta. To znači da zastupnici imaju neku vrstu prava veta koje im otvara mogućnost da prihvate ili odbiju tekst i to bez mogućnosti predlaganja izmjena. Isto tako, to je slučaj s višegodišnjim financijskim okvirom i mjerama za borbu protiv diskriminacije i za proširenje prava građana za koje je potrebna i ratifikacija na nacionalnoj razini.

Ostale akte Vijeće donosi jednoglasno ili kvalificiranom većinom nakon što se posavjetuje s Parlamentom. U takvim slučajevima mišljenje zastupnika nije obvezujuće i zadnju riječ imaju vlade, pa se taj postupak, primjerice, odnosi na mjere sigurnosti ili socijalne zaštite, fiskalne odredbe na području energetike i sl. Isto tako, ovaj se postupak odnosi i na operativnu policijsku suradnju, te na mjere koje se odnose na intervenciju tijela jedne države članice na teritoriju druge države članice Europske unije. Isti se postupak primjenjuje i na propise o pravu građana da sudjeluju, glasaju i kandidiraju se na općinskim i europskim izborima u državi članici u kojoj imaju boravište. Osim toga, Vijeće se može jednoglasno i nakon savjetovanja s Parlamentom odlučiti za redovni zakonodavni postupak.

2.12 Donošenje godišnjeg proračuna Europske unije

Godišnji proračun Europske unije donose Europski parlament i vijeće posebnim zakonodavnim postupkom na temelju višegodišnjeg financijskog okvira koji je utvrđen uredbom koju donose ta dva dijela proračunske vlasti. [7] Sve institucije osim Europske središnje banke do 1. srpnja pripremaju projekciju rashoda za sljedeću financijsku godinu.

Komisija te projekcije u nacrtu proračuna okuplja projekciju prihoda i projekciju rashoda. Nacrt se podnosi Europskom parlamentu i vijeću najkasnije do 1. rujna. Vijeće nakon toga treba dati svoje stajalište o nacrtu proračuna i proslijediti ga Parlamentu najkasnije do 1. listopada uz obrazloženje svojega stava. Proračun se smatra donesenim ako u roku od 42 dana nakon podnošenja Europski parlament odobri stajalište Vijeća ili se ne očituje. Ipak, ako Parlament donese izmjene, nacrt proračuna prosljeđuje se Vijeću i Komisiji. Proračun će biti donesen ako vijeće u roku od deset dana odobri sve izmjene. U suprotnome, predsjednik Europskog parlamenta, u suradnji s predsjednikom Vijeća saziva Odbor za mirenje koji se sastoji od predstavnika dva dijela proračunske vlasti. Zadaća takvog odbora postići je sporazum o zajedničkom nacrtu. Uloga Komisije je da potakne zbližavanje stajališta kada je riječ o radu ovakvog odbora. ako u roku od 21 dana Odbor za mirenje ne postigne dogovor o zajedničkom tekstu, Komisija mora podnijeti novi način proračuna. Ako odbor postigne dogovor, Europski parlament i vijeće imaju svaki 14 dana da odobre taj tekst.

Proračun se smatra donesenim ako i Europski Parlament i Vijeće u tom roku odobre zajednički tekst ili ne donesu odluku ili ako jedna od dvije institucije odobri zajednički tekst, a druga ne donese odluku. [7] Komisija svakako predstavlja novi nacrt proračuna ako i Europski parlament i Vijeće odbiju zajednički tekst ili ako jedna od strana odbije, a druga se ne očituje o vlastitoj odluci. Isto vrijedi i ako Europski parlament odbije zajednički tekst, a Vijeće ga odobri.

3. EUROPSKI PARLAMENT I HRVATSKA

3.1 Izbor članova u Europski parlament u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj zakon regulira izbor članova u Europski parlament. Ovaj zakon sadrži Direktivu Vijeća 93/109/EZ od 6. prosinca 1993. koja se odnosi na utvrđivanje detaljnih aranžmana za ostvarivanje aktivnog i pasivnog biračkog prava kada je riječ o izborima za Europski parlament za građane Unije koji borave u državi članici čiji nisu državljani, zatim Direktivu Vijeća 2013/1/EU od 20. prosinca 2012. o izmjeni direktive 93/109/EZ koja se odnosila na utvrđivanje detaljnih aranžmana za ostvarivanje pasivnog biračkog prava na izborima za europski parlament za građane Unije koji borave u državi članici čiji nisu državljani. [10]

Osim toga, zakon sadrži i Akt o izboru predstavnika Europskog parlamenta neposrednim općim glasovanjem od 18. studenoga 1999., verzija od 11. veljače 2004. godine kao i izmjene i dopune uvedene člankom 10. Akta o pristupanju Grčke Europskim zajednicama, Odlukom 93/81/Euratom, ECSC,EEZ Vijeća od 1. veljače 1993. godine, člankom 11. akta o pristupanju Austrije, Švedske i Finske Europskoj uniji i čl. 5. Amsterdamskog ugovora od 2. listopada 1997. godine. [10]

Prema ovom zakonu, članovi Europskog parlamenta se u Hrvatskoj biraju neposredno, te na temelju općeg, slobodnog i jednakog biračkog prava s tajnim glasovanjem na vrijeme od pet godina. Članovi Europskog parlamenta imaju petogodišnji mandat koji započinje otvaranjem prvog zasjedanja Europskog parlamenta nakon provedenih izbora, a može se produljiti ili skratiti sukladno odluci Vijeća Europske unije koja se odnosi na određivanje novog izbornog razdoblja. Izabrani članovi Europskog parlamenta nemaju obvezujući mandat. Oni glasuju pojedinačno i osobno i nisu vezani nikakvim uputama. Kod glasovanja se jamči sloboda opredjeljenja birača i tajnost samog glasovanja.

Pravo i dužnost svakog birača je da glasuju samo jedanput. Nitko od birača ne može tražiti objavu glasačkog opredjeljenja. Isto tako, nitko ne može biti pozvan na odgovornost zbog svoga glasačkog opredjeljenja ili zato što nije glasovao. Članove u Europski parlament biraju, na temelju općeg ili jednakog biračkog prava svi hrvatski državljani koji imaju biračko pravo.

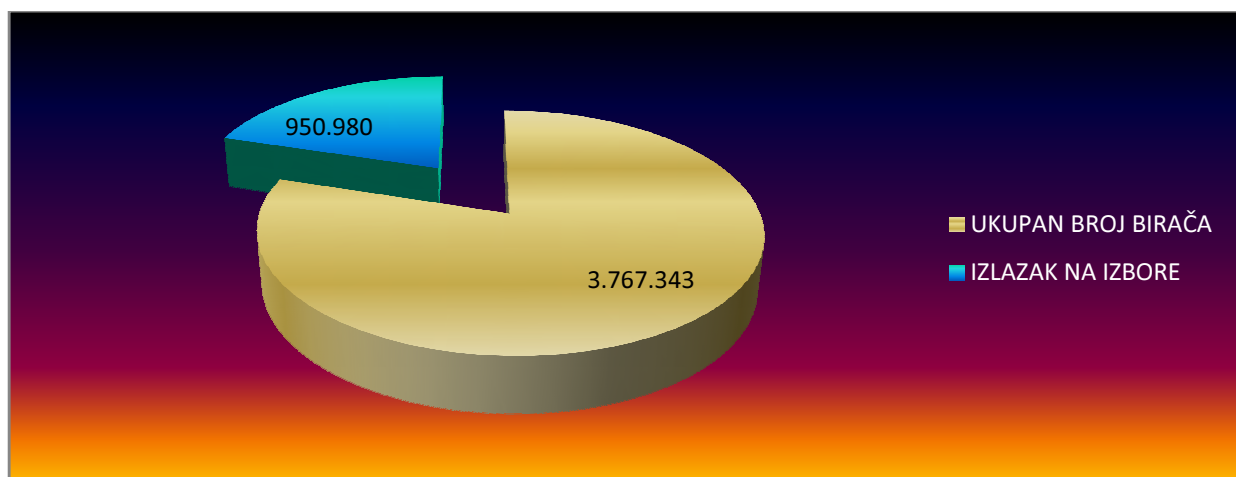
Pod istim uvjetima koji vrijede za državljane Republike Hrvatske, članove u Europski parlament mogu birati i državljani druge države članice Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o strancima ako nadležnom tijelu koje vodi registar birača podnesu zahtjev za upis u registar birača najkasnije trideset dana prije dana izbora.

Za člana u Europski parlament može biti biran i Hrvatski državljanin koji ima biračko pravo. ako je pravo glasovanja i kandidiranja za člana u Europski parlament, državljanin druge države članice Europske unije ostvario u Republici Hrvatskoj, to pravo ne može ostvariti u matičnoj državi članici Europske unije, niti u drugoj državi članici Europske unije na istim izborima. Predsjednik Republike Hrvatske institucija je koja u ovom slučaju donosi odluku o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament i oni se provode na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske i u sjedištima diplomatsko- konzularnih predstavništava Republike Hrvatske. Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkom mjestima na području Republike Hrvatske koji su određeni prema njihovom prebivalištu. [10]

3.2 Izbori članova u Europski parlament 2014. godine u Republici Hrvatskoj

Na izborima članova u Europski parlament 2014. godine (Grafikon 1.) izašlo je od ukupno 3.767.343 birača 950.980 birača ili 25,24%. Važećih je listića bilo 921.904 ili 96,94 %, a nevažećih 29.076, tj. 3,06 %. [8]

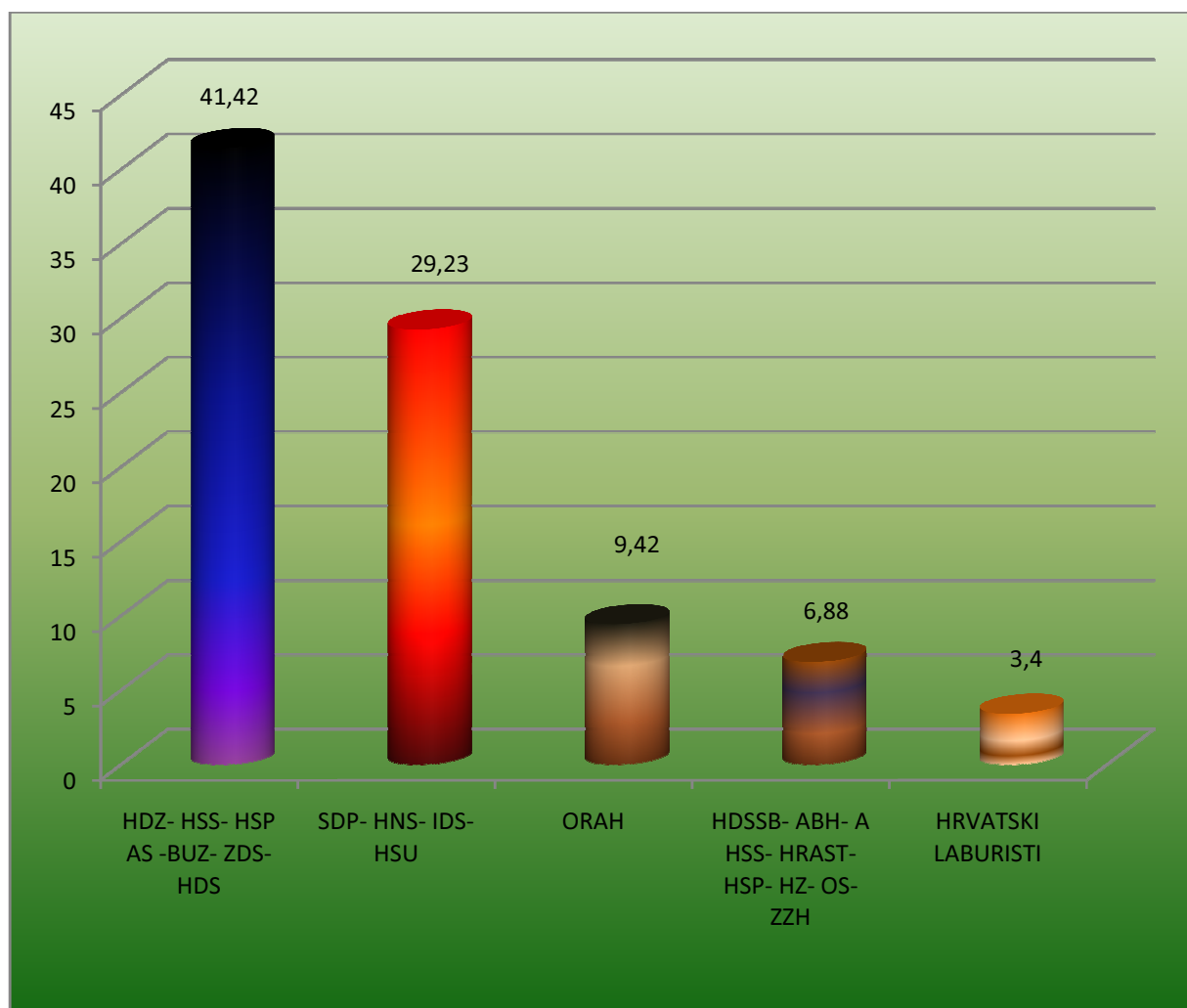
Grafikon 1. Odaziv na izbore za Europski parlament u Hrvatskoj 2014. godine

Izvor: izrada autorice rada, prema: Izbori članova u Europski parlament, konačni rezultati izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske, Republika Hrvatska, Državno izborno povjerenstvo, 9. lipnja 2014.

Najviše je glasova (Grafikon 2.) dobila koalicija HDZ- HSS- HSP AS- BUZ (Blok Umirovljenici Zajedno), ZDS (Zagorska demokratska stranka) i HDS (Hrvatska demokršćanska stranka). Oni su ukupno dobili 41,42 % glasova. Odmah nakon njih slijedi koalicija SDP- HNS- IDS- HSU sa osvojenih 29,93 % glasova. 9,42 % glasova osvojio je ORAH, a 6,88 % blok HDSSB- ABH (Akcija za bolju Hrvatsku)- A HSS (Autohtona hrvatska seljačka stranka)- HRAST- HSP- HZ (Hrvatska zora)- OS (Obiteljska stranka), te ZZH (Zavjet za Hrvatsku).

Grafikon 2. Stranke s najvećim postotkom glasova na izborima za Europski parlament u Hrvatskoj 2014. godine

Izvor: izrada autorice rada, prema: Izbori članova u Europski parlament, konačni rezultati izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske, Republika Hrvatska, Državno izborno povjerenstvo, 9. lipnja 2014.

Nakon njih slijede Hrvatski laburisti sa 3,40 % glasova, te blok NF (Nacionalni forum)-HLSL- PGS- RI (Lista za Rijeku) sa 2,40 % glasova. Akcija mladih osvojila je 0,85 % glasova, SU 0,75%, blok DSŽ (Demokratska stranka žena)- HSN (Hrvatska stranka nezaposlenih), te ASBU (Akcija slavonsko- baranjskih umirovljenika) dobio je 0,52 % glasova. Savez za promjene 0,47 % glasova, Abeceda demokracije (ABECEDA) 0,40 %, blok ZELENI HR- AMD (Akcija mladih demokrata)- ZS (Zelena stranka) 0,39 %. Takav postotak zabilježila je i Piratska stranka dok je Autohtona hrvatska stranka prava dobila 0,37 %. Hrvatska radnička stranka dobila je 0,35 %, a DPS (Demokratska prigorsko Zagrebačka stranka) 0,30 . Nezavisna lista Ante Đapića ostvarila je 0,29 %, a Snaga Roma Hrvatske 0,27 %. Pokret za modernu Hrvatsku dobio je 0,25 %, a Međimursko demokratski savez 0,19 %. Socijalistička radnička partija Hrvatske dobila je 0,19%, dok je blok NS (Naša stranka)- NSS (Nova srpska stranka) dobio 0,17% glasova. Hrvatska stranka reda ostvarila je rezultat od 0,16% glasova dok je Socijalistička partija Hrvatske dobila 0,14 % glasova. Najmanje je dobila Stranka Hrvatskog zajedništva, tj. 0,10 %. [8]

Ovakvo stanje odraz je situacije u kojoj većina hrvatskih građana još uvijek povjerenje poklanja najvećim i najjačim hrvatskim strankama ili koalicijama u kojima se te stranke nalaze. Građani se tako uglavnom odlučuju za lijevi ili desni centar što je isto kao i kod nacionalnih predsjedničkih ili parlamentarnih izbora.

ZAKLJUČAK

U uvodu je već spomenuto kako je Europski parlament jedna od temeljnih institucija Europske unije, a među te temeljne institucije, osim Europskog parlamenta spadaju i Vijeće Europske unije, Europska komisija, Europsko vijeće i Europski sud pravde. U skladu s ciljem ovog istraživanja, Europski se parlament u najkraćim crtama može definirati kao predstavničko tijelo stanovnika Europske unije i njegova je temeljna zadaća dijeljenje zakonodavnih ovlasti s Komisijom i Vijećem Europske unije, te nadgledanje svih institucija Europske unije, a posebno Komisije.

Europski parlament tijelo je koje predstavlja ujedinjenu Europu i u skladu s time, treba naglasiti da je ideja takve Europe dosta stara, tj. seže u devetnaesto stoljeće. Tako, Europski parlament nastao je kao potreba za zastupanjem građana koji žive u takvom kontekstu. Začetak ideje europskog predstavničkog tijela susreće se u Pariškom ugovoru iz 1951. godine koji je odredio njegov način formiranja, izgled i ovlasti.

U početku je određeno da to bude skupština koja će se sastojati od država članica čiji će zastupnici biti birani u nacionalnim parlamentima. Sve do Maastrichtskog ugovora 1992. godine Europski je parlament bio samo savjetodavno tijelo i imao je marginalnu ulogu, posebno kada je bila riječ o Europskom integracijskom procesu, bez obzira na to što su već 1979. godine održani prvi neposredni izbori. 1992. godine Parlament je dobio pravo da, ako se ni nakon drugog čitanja propisa u Europskom parlamentu ne postigne suglasnost između Komisije kao predlagatelja, Vijeća i samog Parlamenta, osniva odbor za mirenje kako bi se našlo kompromisno i zadovoljavajuće rješenje za obje strane.

Dakle, Parlament je dobio pravo sudjelovanja u procesu suodlučivanja. Dalje, prema Lisabonskom ugovoru Parlament također odobrava i bira Predsjednika i sastav čitave Komisije na početku njezinog mandata. Isto tako, ovaj ugovor propisao je da broj zastupnika iz svake države članice bude određen po načelu regresivne proporcionalnosti tako da se uzme u obzir činjenica da nijedna država ne može imati manje od šest niti više od 96 zastupnika. Isto tako, Lisabonskim ugovorom, visoke ugovorne stranke osnovale su Europsku uniju na čije se države članice prenose nadležnosti koje se odnose na postizanje zajedničkih ciljeva.

Europski parlament jedina je institucija Europske unije čiji su članovi izravno izabrani od strane njezinih građana i oni zastupaju oko 500 milijuna građana koji žive na prostoru Europske unije. Osim toga, na temelju rezultata Europskih izbora vlade predlažu kandidate koji će se natjecati za predsjednika Europske komisije kojega bira Parlament. Europski zastupnici također mogu predložiti i izglasavanje nepovjerenja Komisiji i na taj način mogu izazvati njezino raspuštanje.

Europski parlament zastupničko je tijelo svih građana, ali posebna se pozornost obraća na skupine kao što su mladi, studenti, umirovljenici ili nezaposleni na koje uvelike utječu promjene kada se radi o donošenju Europskih zakona. Danas je Europski parlament nezaobilazan sudionik u određivanju zakona Unije. Uvjeti u kojima bi neka europska uredba ili direktiva stupila na snagu podrazumijevaju da i Parlament i Vijeće moraju odobriti njezin sadržaj i taj se postupak može definirati kao suodlučivanje. Europski parlament također donosi i Europski proračun kojim se osiguravaju različiti aspekti privatnog i javnog života građana Unije.

Osim navedenog, jedan od prioriteta Europskog parlamenta je također i gospodarska situacija, pa je Parlament u skladu s time odobrio osnivanje Europskog fonda za prilagodbe globalizaciji kroz kojeg je osigurano 500 milijuna eura godišnje za pomoć radnicima koji su ostali bez posla zbog industrijskih restrukturacija koje su nastupile kao posljedica međunarodnog konteksta. Osim toga, Europski parlament kao svoju zadaću vidi i borbu protiv siromaštva, diskriminacije, za ljudska prava, te zaštitu građana u pogledu različitih aspekata života.

Tako vrijedi spomenuti i Europsko volontersko tijelo za humanitarnu pomoć koje u prvom redu potiče mlade Europljane na različite humanitarne aktivnosti. Što se tiče vanjske politike, Parlament ima važno mjesto kod donošenja međunarodnih sporazuma, a nerijetko se u njegovim prostorima nalaze i čelnici različitih država iz cijelog svijeta. Europski parlament radi prema točno određenom rasporedu i taj se rad dijeli na aktivnost tijela poput klubova zastupnika, konferencija predsjednika odbora i sl. Iako su Bruxelles, Luxembourg i Strasbourg mjesta rada Europskog parlamenta, zasjedanja i rad se može pratiti uživo i preko Interneta.

Izbor članova u Europski parlament u Republici Hrvatskoj propisan je zakonskim odredbama. Na izborima koji su održani 2014. godine najviše je glasova dobila koalicija HDZ- HSS- HSP AS- BUZ (Blok Umirovljenici Zajedno), ZDS (Zagorska demokratska stranka) i HDS (Hrvatska demokršćanska stranka). Europski parlament tako se slobodno može opisati kao jedan od temeljnih stupova na kojima počiva uspješno funkcioniranje Europske unije i to na temeljima slobode, jednakosti, tolerancije i jednakih prava za sve njezine građane.

LITERATURA

Knjige

- [1] Bačić, A. i Bačić, P., Europsko pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2007.
- [2] Čepo, D., Političke institucije Europske unije, Plejada, Zagreb, 2013.
- [3] Mintas Hodak, Lj. i sur., Europska unija, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta, Zagreb, 2010.

Članci

- [4] Đerđa, D., Institucionalni ustroj izvršne i upravne vlasti u Europskoj uniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 28 (2), 2007, str. 1185- 1218.
- [5] Kesner- Škreb, M., Institucije Europske unije, Financijska teorija i praksa 31 (1), 2007, str. 73- 75.
- [6] Mangenot, M., Lisabonski ugovor i nove institucije Europske unije, Politička misao 47 (1), 2010, str. 151- 160.

Internet

- [7] http://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf

Ostalo

[8] Izbori članova u Europski parlament, konačni rezultati izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske, Republika Hrvatska, Državno izborno povjerenstvo, 9. lipnja 2014.

[9] Rudolf, D., Lisabonski ugovor Europske unije; Konsolidirani tekst ugovora o Europskoj uniji, Adias, Vol. 16, Zagreb- Split, 2009.

[10] Zakon o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, NN 92/ 10, 23/13, 143/13.

POPIS PRILOGA

Slika 1. Logotip Vijeća Europske unije	2
Slika 2. Jacques Delors- jedan od najpoznatijih predsjednika Europske komisije	4
Slika 3. Zgrada Europskog suda pravde u Luxembourggu	5
Slika 4. Zasjedanje Europskog parlamenta u Strasbourgu	7
Slika 5. Potpisivanje Lisabonskog ugovora 2007. godine	20
Grafikon 1. Odaziv na izbore za Europski parlament u Hrvatskoj 2014. godine.....	47
Grafikon 2. Stranke s najvećim postotkom glasova na izborima za Europski parlament u Hrvatskoj 2014. godine	48